

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او

د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولگی

$$۵ = ۵$$

$$۶ < ۷$$

$$۴ > ۳$$

Ketabton.com

$$۴ \div ۴ = ۱$$

$$۴ \times ۱ = ۴$$

$$\frac{1}{2}$$

$$\frac{1}{3}$$

$$\frac{1}{4}$$

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخیستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کېږي.

ISBN 978-9936-25-159-5

9 789936 251595 >

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او

د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

الف

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارټمنټ آمر. سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارټمنټ غړی.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرگو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړی.

د څېړنې او تدقیق کمیټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکې د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدین.

محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارټمنټ آمر، ادیتور.

د کابل ښار د پوهنې ریاست:

عبدالکریم د استقلال د لیسې استاد.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنگي برخو د څېړنې او بررسی کمیټه:

۱ - دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

۲ - محمد آصف ننگ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس

د تدقیق، تصحیح او څارنې کمیسیون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معین - د کمیسیون رئیس.

د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس. - غړی

سید محمود خلیق د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی - غړی

کمپوز او ډیزاین:

حمیدالله غفاري

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچي يې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامېريان، نورستانيان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلېږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وايو الله اکبر وايو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لویو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاري چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لاسه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

فهرست

مخ	عنوانونه	کڼه
	لومړي فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شميرل او ترتيب کول	
۱ د عدد مفهوم	۱-۱
۳ (دوه، دوه، پنځه، پنځه .. زياتول)	۲-۱
۶ د عدد دمفهوم تمرين	۳-۱
۸ تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب او پرتله کول	۴-۱
۱۰ تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب	۵-۱
۱۱ د متناوب شمېرلو مشق او تمرين	۶-۱
۱۲ مخ کې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ	۷-۱
۱۴ توصيفي يا ترتيبی عددونه	۸-۱
	دوهم فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عملي	
۱۵ د مقامي قيمت مفهوم	۹-۱
۱۷ د عددونو جمع او تفریق تر ۹۹ پورې	۱۰-۱
۱۹ د جمعی په عملي کې د بدلون (تبدیلی) قانون	۱۱-۱
۲۳ د جمعی د درېو جزو جمع کول	۱۲-۱
۲۵ تفریق	۱۳-۱
۲۷ تفریق عبارتي پوښتنې	۱۴-۱
۲۹ د جمعی او تفریق ترمنځ اړیکې	۱۵-۱
۳۰ د جفت اوتاق ترمنځ اړیکې	۱۶-۱
	درېيم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع	
۳۵ د يوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.	۱۷-۱
۳۷ د دوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۱۸-۱
۴۰ د جمعی د درېو جزو جمع کول چې حاصل ولري	۱۹-۱

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفریق

- ۲۰ - له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخیستل دي ۴۴
- ۲۱ - له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخیستلو په صورت کې) ۴۶
- ۲۲ - د جمعې او تفریق د عملیو آزمویډ د یو بل په واسطه ۵۱
- ۲۳ - د تفریق د عملیې آزمویډه ۵۲
- ۲۴ - د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳
- ۲۵ - د عددونو تفریق د چوت په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

- ۲۶ - له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل ۵۷
- ۲۷ - لس ګوني (لسیز) او سلګوني (سلیز) ۵۸
- ۲۸ - سلیز، لسیز او یویز ۶۰
- ۲۹ - تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ۶۳
- ۳۰ - مخ کې، وروسته، منځ کې ۶۷
- ۳۱ - د عددونو پرتله ۶۸
- ۳۲ - د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره ۶۹

شپږم فصل: د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

- ۳۳ - د څو سل ګونو جمع کول ۷۲
- ۳۴ - د یوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه درې رقمي عدد سره چې د یویز او سلیز رقمونه یې صفر وي ۷۴
- ۳۵ - د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵
- ۳۶ - د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري ۷۷
- ۳۷ - د درې رقمي عددونو تفریق د قرض (پور) اخیستلو پرته ۸۰
- ۳۸ - د درې رقمي عددونو تفریق په پور (قرض) اخیستلو سره .. ۸۱

۳۹-	د یوه درې رقمي عدد تفریق د یوه درې رقمي عدد څخه چې یو یز او لسيز یی
۸۴	صفر وي
اووم فصل: د عددونو د ضرب او ویش عملیې	
۸۹	۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاي ولري (تکراري جمع)
۹۱	۴۱- د ضرب نښي
۹۴	۴۲- د کارتونو جوړول
۹۶	۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصیت
۹۸	۴۴- په عمودي شکل ضرب کول
۱۰۰	۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول
۱۰۱	۴۶- د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه
۱۰۴	۴۷- د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې
۱۰۷	۴۸- د شکلونو په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه
۱۰۸	۴۹- د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت
۱۰۹	۵۰- د گروپونو جوړول
۱۱۱	۵۱- د مساوي گروپونو جوړول
۱۱۳	۵۲- ویش
۱۲۰	۵۳- د ضرب او ویش ترمنځ اړیکې (رابطه)
۱۲۱	۵۴- د یوه عدد ویشل په خپل عدد باندې
۱۲۲	۵۵- د یوه عدد ویشل په (۱) باندې
اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه	
۱۲۳	۵۶- غیر معیاري واحدونه
۱۲۴	۵۷- معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)
۱۲۶	۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

نهم فصل: هندسه

- ۱۲۸ ۵۹ - د هندسي شکلونو پيژندنه
- لسم فصل: د کسر پيژندل په عملي توگه
- ۱۳۳ ۶۰ - په هندسي شکلونو کې کسر
- ۱۳۷ ۶۱ - د يوې کسري برخې بنسټونه

لومړی فصل

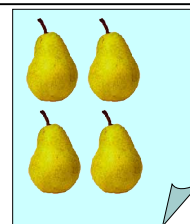
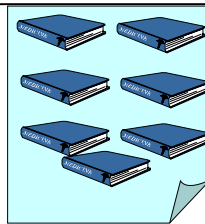
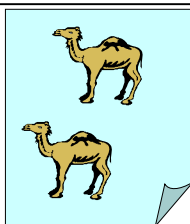
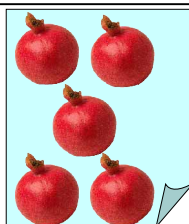
له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

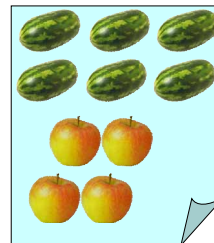
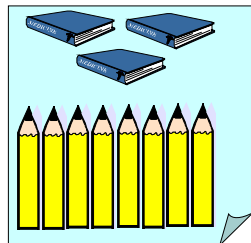
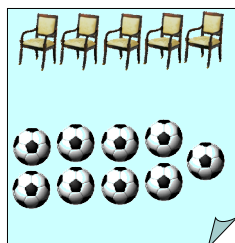
د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو او لیکلو تقویت.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰
لس	نه	اته	اووه	شپږ	پنځه	څلور	درې	دوه	یو	صفر

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکونه دي؟

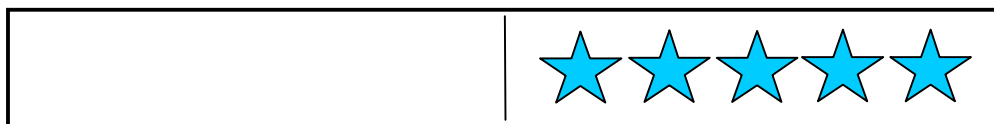
_____ هندوانې _____ کتابونه _____ څوکی گانې
 _____ منې _____ پنسلونه _____ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست:

- ۱- کوم ډول میوه زیاته ده؟ هندوانې منې.
- ۲- کوم یو بې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.
- ۳- کوم یو بې ډیر زیات دي؟ څوکی گانې کتابونه.
- ۴- کوم یو بې ډیر زیات دي؟ کتابونه څوکی گانې.
- ۵- ستاسو په ټولگي کې څو تنه نجونې دي؟ _____
- ۶- ستاسو په ټولگي کې څو تنه هلکان دي؟ _____
- ۷- کوم یو بې د هغو څخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان.

کورنی دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، او وروسته د لارښود په ډول کار وکړئ.
۱- د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او وویاست چې ټول څو شکلونه دي؟

۲- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ او هغه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

۳- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

۴- د خپلې خوښې یو شکل چې له ۶ څخه زیات خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

۱- د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستوسره ۲، ۲ زیات کړئ او عددونه یې ولیکئ.

۲ ۴ ۶ _____

_____ ټولې — سترګې

څو ګوتې؟

۲- د خپلو ټولګیوالو د لاسد ګوتو د ۵ په زیاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

۵ ۱۰ ۱۵ _____

ټولې... ګوتې

له بنې خوا څخه کين لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو
ځايونو کې يې وليکئ.

۱- ۲، __، __، ۵، ۶

۲- ۰، __، ۲، __، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، __

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، __

۶- ۰، ۳، __، __

له بنې خوا څخه کين لوري ته تش ځايونه د مناسبو عددونو
په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __، ۲، __.

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، __

۳. __، ۶، ۵، __، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، __، ۶، __، ۲

۵. ۱۱، ۹، __، ۵، __

۶. __، ۱۰، ۷، ۴، __

کورنی دنده:

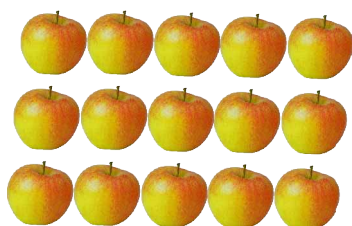
۱- لاندې جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخیستو سره پوښتنه حل او رنگ کړئ.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱
۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱
۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱
۵۰	۴۹	۴۸	۴۷	۴۶	۴۵	۴۴	۴۳	۴۲	۴۱
۶۰	۵۹	۵۸	۵۷	۵۶	۵۵	۵۴	۵۳	۵۲	۵۱
۷۰	۶۹	۶۸	۶۷	۶۶	۶۵	۶۴	۶۳	۶۲	۶۱
۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	۷۶	۷۵	۷۴	۷۳	۷۲	۷۱
۹۰	۸۹	۸۸	۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱
۱۰۰	۹۹	۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱

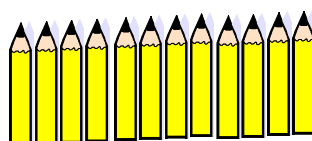
کورنی دنده:

د شیانو څخه د لس گونو گروپونو جوړول شمېرل آسانه کوي او دا یو ډول تفریح ده.

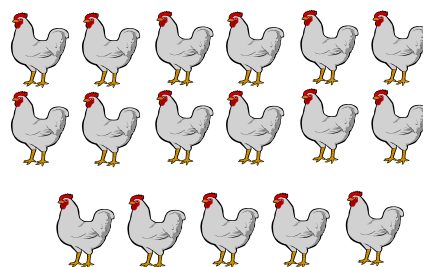
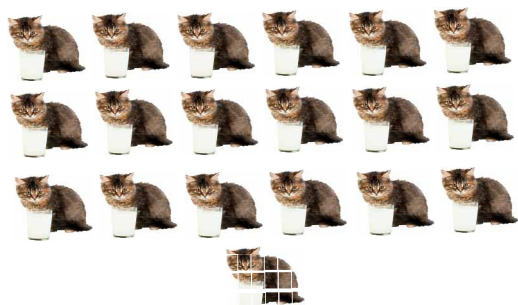
له شیانو څخه لس گونه گروپونه جلا او کرښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب وواياست.

_____ لسيز او _____ یوز _____ کبړي

_____ لسيز او _____ یوز _____ کبړي

لسيز د چرگانو او _____ نور ټول _____ چرگان کبړي.

لسيز د پيشوگانو او _____ نور ټول _____ پيشوگان کبړي.

کوم گروپ زیات دی چرگان که پيشوگانې

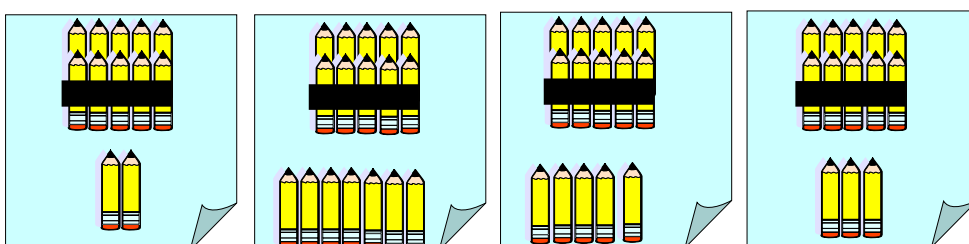
_____ څومره زیات دي؟

خلورم لوست

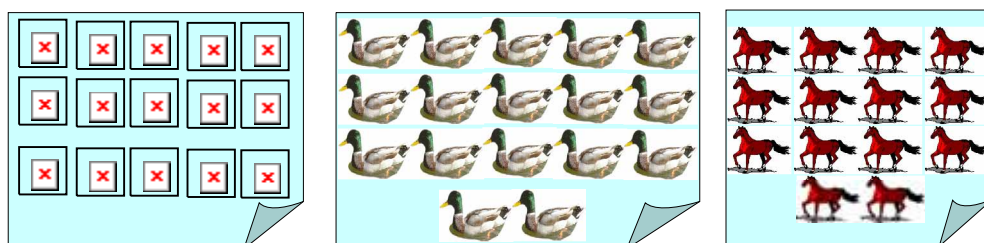
تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی ډیر او لږ عددونه وپېژني او د هغو له مخې دې ترتیب (پرله پسي توب) وکولای شي

شکلونو ته وگورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

شکلونو ته وگورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

له آسونو څخه څومره هېلې زیاتې دي؟

له هېلیو څخه څومره وزې کمې دي؟

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، څومره؟

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل گروپ کې کار وکړئ هر گروپ یا ډلې ته د عدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوي دي ورکول کيږي.

۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅورې څخه یو کارت راوباسي.

۳- زده کوونکي دې عددونه له ډیرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد دابنت) کړئ.

د عددونو کارتونه

					لومړۍ دور
					دوهم دور
					درېیم دور

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یاد د

ټولګي په دره باندې لیکل شوي دي ځواب وواياست:

۱- خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاو کړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱۶ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱۶ څخه لږ وي؟

۵- له ۱۶ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا

کوشش وکړئ او وویښئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسي توگه ترتیب کړای شي.

د فعالیت له یوه گډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې په جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

		۸				۲	۱
				۱۶		۱۴	
۳۰						۲۲	
			۳۷			۳۳	
	۴۹		۴۷				
					۵۵	۵۳	
	۶۹					۶۲	
					۷۵	۷۴	
				۸۶			۸۱
۱۰۰		۹۸					

لاندي پوښتنو ته ځواب وواياست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ _____
۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ _____
۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____
۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____
۵. په تشو ځایونو کې د ($<$ یا $>$) مناسبه نښه ولیکئ.

۸۲ ○ ۶۸ ۷۷ ○ ۲۳ ۳۵ ○ ۴۷ ۹۷ ○ ۹۳

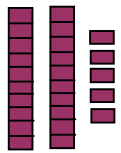
شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرین

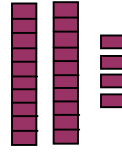
هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زیات کړي او د یوه، یوه عددونو په زیاتولو بسنه ونکړي.

۲۶

۲۵

۲۴

۲۴ له ۲۵ څخه مخ کې راځي | ۲۵ د ۲۴ او ۲۶ په منځ کې راځي | ۲۶ د ۲۵ څخه وروسته راځي

د خپل فعالیت د ګډون کوونکو سره یوځای کار وکړئ ښايي تاسو کوچنۍ ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې لیکل شوي نه دي وپې لیکئ.

۱۴، ۱۳، —	—، ۶۶، ۶۵	۳۲، ۳۱، <u>۳۰</u> ، —
—، ۸۴، ۸۳	۷۳، —، ۷۱	۴۷، ۴۶، —، ۲
—، ۵۹، ۵۸	۲۹، ۲۸، —	—، ۹۷، ۹۶، ۳

کوچنۍ ډبرې وکاروئ د خپل فعالیت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرلو د کوچنۍ ډبرو په ایښودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې ولیکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو یې شمېرئ مشق او تمرین سرته ورسوئ. د مثال په توګه تاسو په جګ غږ سره ووایاست (۲، ۴، ۶، ۸...) او کوچنۍ ډبرې په عددونو باندې یعنې په (۲، ۴، ۶، ۸...) کېږدئ د خپل فعالیت ګډون کوونکي ارزیابي کړئ. ۳، ۴، ۵ او نورو په زیاتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعالیت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنۍ دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پیدا کړئ.

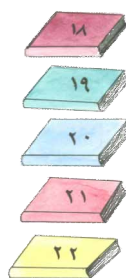
- ۱- لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.
- ۲- لارښوونه: غوښتل شوی عدد یوله لاندې عددونو څخه دی.
۱۳، ۳۰، ۲۳، ۸۰، ۸۳، ۶۷، ۵۲
- ۳- لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.
- ۴- لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پیل کوئ د لس، لس په زیاتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له _____ څخه عبارت دی.

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د یوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپېژني.

د ۵ کتابونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲

عددونه د هغو کتابونو رابښي.

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي.

۱۹ د ۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.

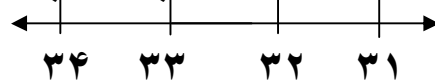
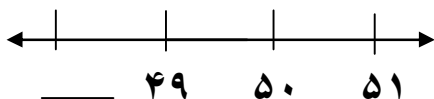
۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي.

۱۹ له ۱۸ څخه زیات دی.

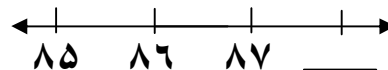
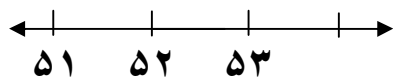
۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنو ته ځواب ووايست.

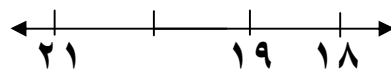
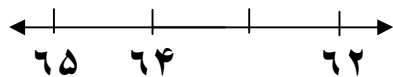
۱. هغه عدد ولیکئ چې مخ کې راځي.

۲. هغه عدد ولیکئ چې وروسته راځي.

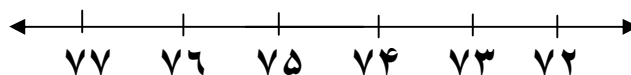

۳. هغه عدد ولیکئ چې په منځ کې راځي.

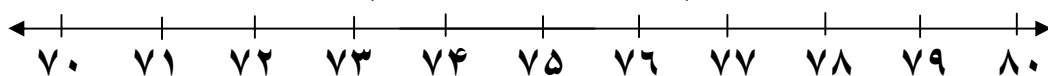

د لاندې ترتیب شوو عددونو په اړه په پورتنی چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نه

په گټې اخیستو سره خبرې اترې وکړئ.

لاندې عددې خط په نظر کې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب وواياست:

۱. هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکارئ.
۲. له هغه عدد نه دايره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.
۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاو کړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.
۴. په ټولو هغو عددونو باندې د (X) نښه کېږدی چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست:

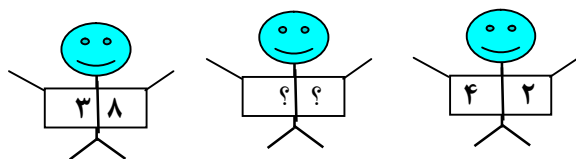
۱. له ۴۶ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟
 ۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟
 ۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟
 ۴. کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟
- د زده کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دره باندې وليکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي، ترڅو چې وکولای شي د عددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسيزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ _____

۲. له خپله ځانه یوه عددې معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده كوونكي دې پوه شي چې لومړی دوهم، دريم... د يوه شي مقام او منزلت رابښی.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتیبي عددونه استعمالوو ترڅو د شيانو حالت او مقام څرگند کړي.

پنځم

څلورم

دریم

دوهم

اول

لسم

نهم

اتم

اووم

شپږم

که چېرې يوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱. پنځم موټر په سره رنگ، رنگ کړئ.
۲. نهم موټر ته شين رنگ ورکړئ.
۳. شپږم موټر ته زير رنگ ورکړئ.
۴. دوهم موټر ته ارغواني رنگ ورکړئ.
۵. اووم موټر ته نصواري رنگ ورکړئ.
۶. دريم موټر ته آبي رنگ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸. د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹. د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰. د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

دوهم فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې

نهم لوست

د مقامي قيمت مفهوم

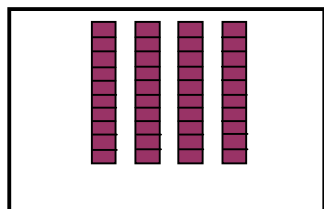
هدف: زده کوونکې بايد په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسيزو بندلونه جلا کړئ او د هغو د لسيزو تر شاوخوا خط وکارئ بيا اړوند عددونه د جدول د يويزو او لسيزو په خانو کې وليکئ. د مثال څخه پيروي وکړئ.

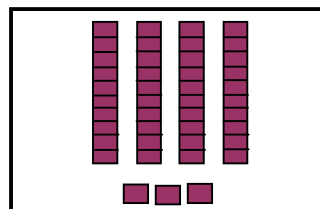
		لسيز	يويز
		۲	۴
			

پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ د شکل له مخې لسيز او يويز جلا کړئ او اړونده عدد په جدول کې وليکئ.

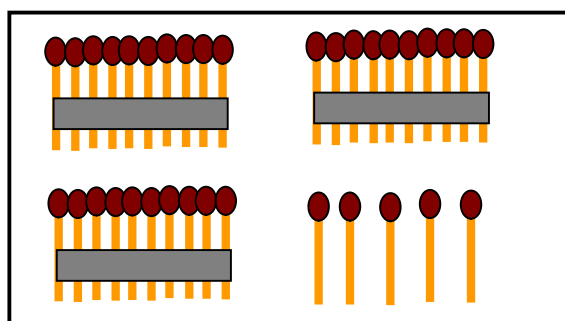
	لسيز	يويز
		
		
		
		

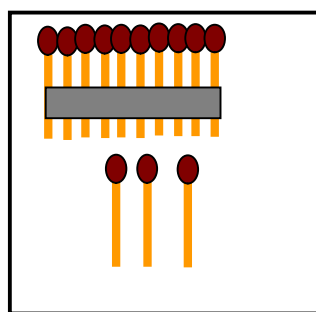
یویز | لسیز
—|—
|

یویز | لسیز
—|—
|

یویز | لسیز
—|—
|

یویز | لسیز
—|—
|

کورنی دنده: دوه رقمي عددونه درکړل شوي دي وواياست په هغو کې څو یویز او څو لسيز دي؟

۸۲	۶۲	۳۱	۲۶
۹۰	۷۴	۴۹	۳۸
۹۹	۸۰	۵۷	۵۱

لسم لوست د عددونو جمع او تفریق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه یوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفریق کړای شي.

لاندي حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ دوه رقمي پوښتنې یوله بله سره جمع کړئ.

۱- ۱۲ چوغکې په یوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوي سره یوځای شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زیاتوالی په ۱۲ باندې داسې لیکلای شو.

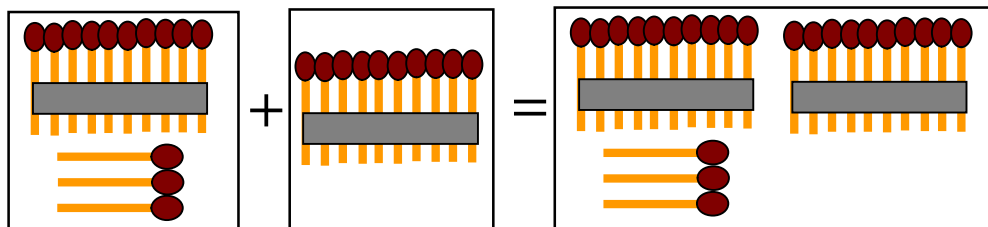
$$\begin{array}{r}
 ۱۲ \\
 + ۲۴ \\
 \hline
 ۳۶
 \end{array}$$

د جمعې لومړی جز ←

د جمعې دوهم جز ←

د جمعې حاصل ←

۲- د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوي عددي افاده ولیکئ او همدارنگه درکړل شوي پوښتنې جمع کړئ.

$$\begin{array}{r}
 ۳۱ \\
 + ۱۵ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۴۰ \\
 + ۳۸ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۴۷ \\
 + ۲۰ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۶۳ \\
 + ۱۵ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۷۴ \\
 + ۲۵ \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۸۰ \\
 + ۱۶ \\
 \hline
 \end{array}$$

کورنی دنده:

د دې عملیو د جمعې حاصل پیدا کړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

$$\begin{array}{rcl}
 ۱۳ + ۲۶ = \underline{\quad\quad} & -۲ & ۱۴ + ۲۱ = \underline{\quad\quad} \quad -۱ \\
 ۱۷ + ۲۲ = \underline{\quad\quad} & -۴ & ۱۸ + ۲۰ = \underline{\quad\quad} \quad -۳ \\
 ۲۲ + ۲۳ = \underline{\quad\quad} & -۶ & ۲۱ + ۲۷ = \underline{\quad\quad} \quad -۵
 \end{array}$$

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړۍ پوښتنې لپاره یوه کیسه جوړه کړو او هغه حل کړو.

زرمینې په خپل جیب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور یې دښوونځي د بکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې اوس زرمینه شو افغانۍ لري.

حل:

$$\begin{array}{r}
 ۲۱ \\
 + ۱۴ \\
 \hline
 ۳۵
 \end{array}$$

تاسو د دویمې ګڼې پوښتنې لپاره یوه عبارتي کیسه جوړه کړئ او حل یې کړئ.

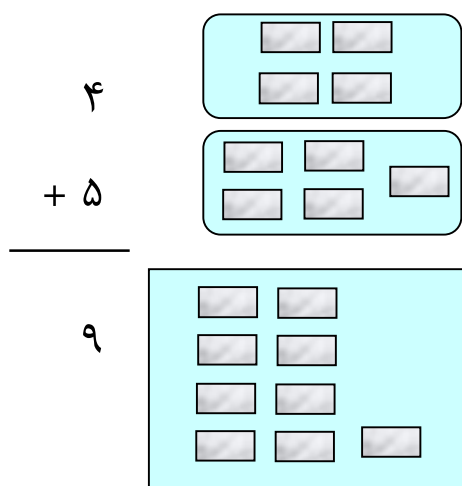
یوولسم لوست

د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلی) قانون

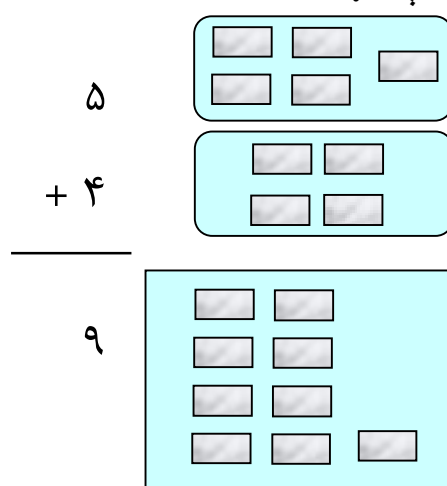
هدف: زده کوونکي باید پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځایونه بدلون ومومي د جمعې حاصل بدلون نه کوي.

که چېرې د عددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. د ځایونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د قانون په نامه یادېږي.

تمرین یې کړئ او په خپله هغه ووبینئ:

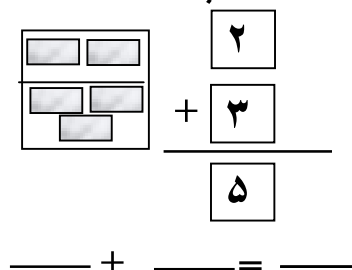
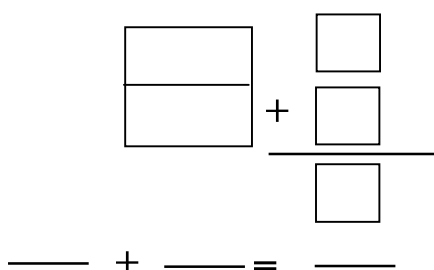

$$4 + 5 = 9$$

$$5 + 4 = 9$$

اوس وواياست چې د عددونو د جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلی دی. څرنگه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دی راغلی نو ویل کېږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځایونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي. عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ.

عددي جملي وليکي:

۱. ۷ هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي.

۵ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول.

ټوله څو هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي؟

$$\text{هلکان} \quad \underline{\quad\quad} + \underline{\quad\quad} = \underline{\quad\quad}$$

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای

شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډې خوري.

$$\text{هلکان} \quad \underline{\quad\quad} + \underline{\quad\quad} = \underline{\quad\quad}$$

۳. تش ځایونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې

جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او وویاست چې څه

توپیر وینی.

۲- گنې بدلون:

$$\frac{32}{\quad} + \underline{\quad\quad} = \frac{42}{\quad}$$

$$\frac{10}{\quad} + \underline{\quad\quad} = \frac{42}{\quad}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

۱- گنې بدلون:

$$\frac{6}{\quad} + \underline{\quad\quad} = \frac{18}{\quad}$$

$$\frac{12}{\quad} + \underline{\quad\quad} = \frac{18}{\quad}$$

۴- گنې بدلون

۳- گنې بدلون:

$$\begin{array}{r} 54 \\ + \quad \quad \\ \hline 24 \end{array} + \quad \quad = \begin{array}{r} 78 \\ + \quad \quad \\ \hline 78 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ + \quad \quad \\ \hline 13 \end{array} + \quad \quad = \begin{array}{r} 85 \\ + \quad \quad \\ \hline 85 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

کورنې دنده:

لاندي هر يوه شکل ته عددي جمله وليکئ.

۲.

Diagram 2: A dotted box containing five circles in a row, and another dotted box containing three circles in a row. Below the boxes is a blank addition equation: $\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

۱.

Diagram 1: A dotted box containing three circles in a row, and another dotted box containing five circles in a row. Below the boxes is a blank addition equation: $\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

مشق او تمرین:

تاسو پوهیږئ چې ۶ له ۵ څخه زیات او داسې $6 > 5$ لیکل کیږي. او هم پوهیږئ چې ۷ له ۸ څخه لږ او داسې $7 < 8$ لیکل کیږي د جمعې په عملیه کې په دې توګه په کار وړل کیږي.

$$\begin{array}{ccc} \underbrace{8+9} & \square & \underbrace{8+7} \\ 17 & > & 15 \end{array}$$

مثال -

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره د لاندې پوښتنو په تشو ځایونو کې مناسب عددونه او یا د $>$ ، $<$ نښې ولیکئ.

$$25 + 14 \quad \square \quad 12 + 30$$

$$29 + \square > 12 + 35$$

$$20 + 37 \quad \square \quad 40 + 18$$

$$38 + \square < 25 + 32$$

$$45 + 23 \quad \square \quad 33 + 22$$

$$\square + 32 > 32 + \square$$

دولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځئ چې درې عددونه سره جمع کړو.

مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه گروپ کوو.

د مثال په توگه:

$$\begin{array}{r}
 2 \\
 9 \\
 + 2 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 4 \\
 5 \\
 + 2 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 7 \\
 4 \\
 + 5 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 6 \\
 5 \\
 + 5 \\
 \hline
 11
 \end{array}$$

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوی د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

$$\begin{array}{r}
 \square \\
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 4 \\
 6 \\
 + 1 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \square \\
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 7 \\
 1 \\
 + 3 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \square \\
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 3 \\
 5 \\
 + 3 \\
 \hline
 11
 \end{array}$$

د زده کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې د ۳ تنو په گروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کوونکي ته دې دکارتونو یوه قطی چې په هغه باندې ۱ - ۹ نمره لرونکې وي هر زده کوونکي دې یو کارت له قطی څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښيي.

زده کوونکي دې د ۳ عددونو، عددي جمله ولیکي لومړی په زړه پورې ددوو غوښتل شویو عددونو مجموعه پیدا کوي وروسته د حاصل شوي عدد، عددي جمله له دریم عدد سره لیکي او د هغوی د جمعې حاصل پیدا کوي.

کورنی دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پیدا کړئ او هغه عددونه چې لومړی یې جمع کوی د هغوی په شاوخوا دایره وکارئ.

$\begin{array}{r} 51 \\ 16 \\ + 22 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 17 \\ 31 \\ + 51 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ 32 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 15 \\ 33 \\ + 21 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 0 \\ 24 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 42 \\ 22 \\ + 32 \\ \hline \end{array}$

۱-۱

۲-۲

$$12 + 25 + 31 = \underline{\quad\quad} \quad 21 + 12 + 23 = \underline{\quad\quad}$$

ديار لسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو گروپونو جلا کول).

راځئ چې له شکلونو څخه کار واخلو گروپونه جلا کړو او عددي جملې ولیکو

د مثال په توگه په یوه ونه کې ۸ چوغکې دي له

هغې ونې ۲ چوغکې والوتلې اوس په ونه کې

څو چوغکې پاتې شوي؟ $8 - 2 = 6$

اوس لیدل کېږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د

تفریق د حاصل په نامه یادېږي.

تمرین یې کړئ:

۱- له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه خپلو

خاوندانو یوورل څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه _____ = _____ - _____

۲- د ۱۸ پنسل قلمونه په میز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده

کوونکو واخیستل څو پنسلونه پاتې کېږي؟

پنسلونه _____ = _____ - _____

۳- ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو يې تفریح وکړه

خو تنه يې دمسابقي په حالت کې دي؟

هلکان _____ = _____ - _____

۴- د لاندې پوښتنو په تشو ځايونو کې د >، < يا = مناسبه نښه وليکئ.

۲۵ - ۱۱ <input type="text"/>	۲۸ - ۷	۳۸ - ۱۴ <input type="text"/>	۱۵ - ۰
۴۴ - ۲۳ <input type="text"/>	۵۵ - ۴۱	۵۱ - ۳۰ <input type="text"/>	۲۷ - ۱۶
۶۰ - ۳۰ <input type="text"/>	۷۰ - ۴۰	۳۲ - ۲۲ <input type="text"/>	۴۷ - ۱۵

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۱ - ۱۶ - ۷ = _____ - ۲ ۲۳ - ۹ = _____ - ۲

۲ - ۲۸ - _____ = ۱۳ - ۴ _____ - ۹ = ۱۳ - ۴

۵- د عبارتي پوښتنې يوه کیسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده وليکئ.

ځوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم درياضي افاده وليکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل یې کړئ او په ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندي ۱۷ پنځې دي او هم په مېز باندي ۱۴ چرې دي.

څو دانې پنځې په مېز باندي زياتې دي

_____ پنځې

۲. په الماری کې د ۲۶ په شمېر کاچوغي شته او هم په الماری کې د

۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغي زياتې شتوالی لري.

_____ کاچوغي زياتې دي.

عددي جملې یې وليکئ او حل یې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې لیدلي او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلي دي.

حمید څو کوترې زياتې لیدلي دي؟

$$39 - 25 = 14 \text{ کوترې}$$

۱. حمید ۳۸ دانې منې لري او زرغونه ۱۳ دانې منې لري

حمید څو دانې منې زياتې لري؟

_____ منې

۲. ملالی ۲۰ چوغکې لیدلي او کلالی ۱۶ چوغکې لیدلي دي.

ملالی څو چوغکې زياتې لیدلي دي؟

_____ چوغکې

- د خپل گروپ سره کار وکړئ. له وړو تپرو يا عددي خط څخه کار واخلي.
- ۱- لطيفې ۱۰ کميسونه په کوټه کې کېښودل او يوشمېر کميسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ۱۲ کميسونه کېږي وواياست چې مخ کې په کوټې کې څو کميسونه وو؟
_____ کميسونه
- ۲- ننگيالي د اوبو ۱۳ جکونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ۱۶ جکونه شول وواياست چې ترمنځه په کور کې څو جکونه وو؟
_____ جکونه
- ۳- عليشاه ۵ دانې شيريني لري او سليمه ۳ دانې شيريني، عليشاه څو دانې شيريني گانې سليمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړو د شيريني گانو شمېر مساوي دی وواياست چې عليشاه به څو دانې شيريني گانې سليمې ته ورکړې وي.
_____ دانې شيريني گانې
- ۴- د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري وواياست چې په هغه ځای کې سطلونه ډبر دي او که ډبرې؟

کورنۍ دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي او که چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع او تفریق یوله بله سره اړیکې لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو ۳ کتابونه لری ۴ کتابونه مونږ را و نیول اوس تاسو څو کتابونه لری؟
حل: ۷ کتابونه $4 + 3 = 7$

تاسو ۴ کتابونه لری ۳ کتابونه مونږ را و نیول ټول څو کتابونه لری.
 7 کتابونه $3 + 4 = 7$

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولری او ۳ کتابونه خپل ملگري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولری. 4 کتابونه $7 - 3 = 4$

اوس تاسو ۷ کتابونه لری او ۴ کتابونه موخپل ملگري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لری. 3 کتابونه $7 - 4 = 3$

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکې وپېژندلې څرنگه چې $3+4=7$ د جمعې یوه عملیه ده او $7-4=3$ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلي دي.

عددي جمله وليکي: جمع او يا تفريق يې کړئ.

۱- نوري ۵ منې درلودې او نورې ۴ منې نوري ته ورکړې نوري ټولې

خو منې لري؟

$$\text{منې} = \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

۲- نوري ۱ او نوريه ۹ منې لري، نورې خپلې ۴ منې واخستلې له نوري

سره خو منې پاتې دي.

$$\text{منې} = \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

۳- سارا ۱۳ بکسه واخيستل او گلالي ۱۴ بکسه واخيستل هغوی ټول

خو بکسونه اخيستي دي؟

$$\text{بکسونه} = \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود او شريفې ۱۴ بکسونه له هغو

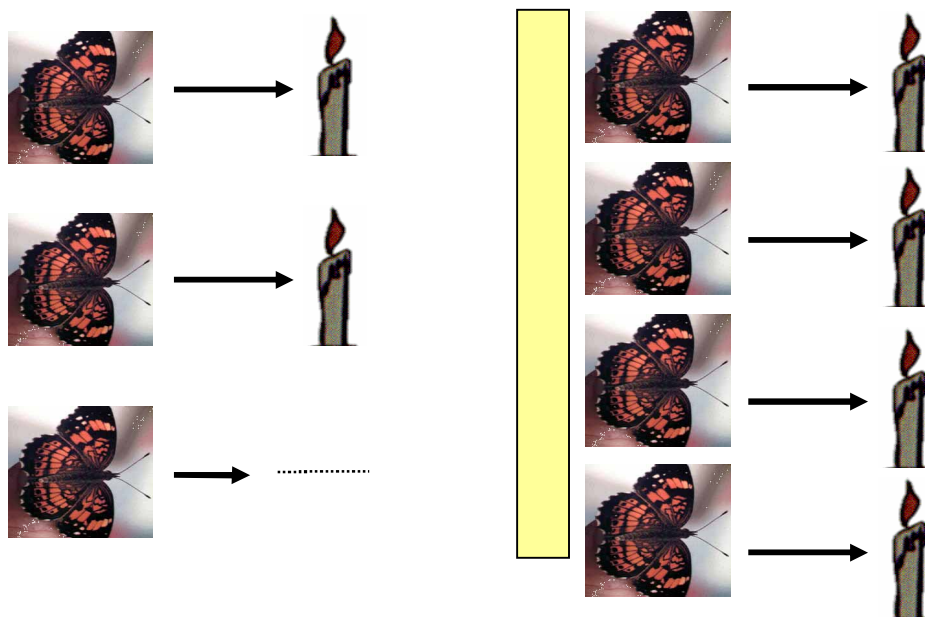
خنځه واخيستل، اوس خو بکسونه پاتې دي؟

$$\text{بکسونه} = \text{---} - \text{---} = \text{---}$$

شپارلسم لوست د جفت او تاق عددونو پیژندنه

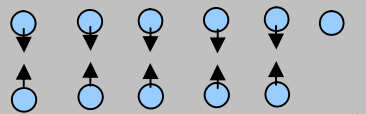
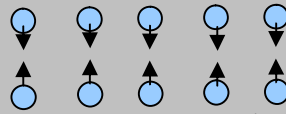
هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپیژني.

د دې مخ بني خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنگان دي چې هر پتنگ ته يوه شمعې رسېږي. يوه شمعې او يو پتنگ يوه جوړه جوړوي. او يوه جوړه ۲ د عدد په واسطه بنودل کېږي نو ۲ د عدد يو جفت عدد دی، دمخ کينې خواته ۳ پتنگه او ۲ شمعې دي. څرنگه چې په شکلونو کې ليدل کېږي دوه پتنگه ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او يو پتنگ يوازې پاته کېږي، دا يو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو ۳ د عدد يو تاق عدد دي.

د زده کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې جفت او تاق عددونه د يو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: يو زده کوونکی او يو کتاب، يو زده کوونکی يو قلم، يو قلم او يو کتابچه، په ټولگي کې جفت او تاق عددونه تشخيص او توپير کړي شي.

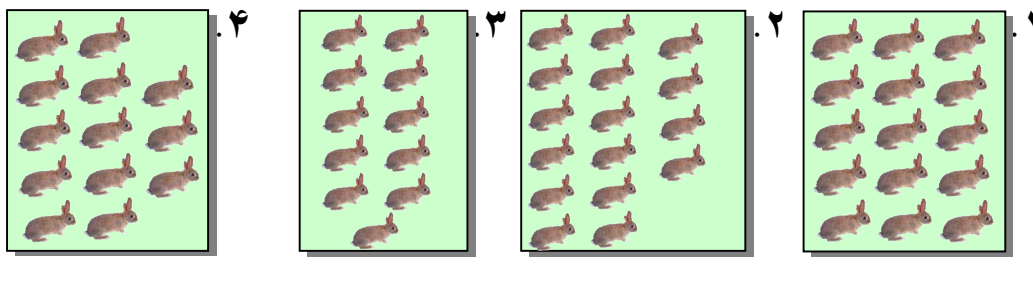
له دې لوست څخه پوهېدلای شو چې د (۲، ۴، ۶ او ۸) عددونه جفت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او ۹) عددونه تاق عددونه دي. نو ټول هغه عددونه چې د یويز رقمونه یې ۰، ۲، ۴، ۶ او ۸ وي جفت عددونه او ټول هغه عددونه چې د یويز رقمونه یې ۱، ۳، ۵، ۷ او ۹ وي تاق عددونه بلل کېږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتاق عددونه دوږو ډبرو په جوړه کولو سره په نښه توګه لیدلای شئ.

 یوولس وړې ډبرې	 لس وړې ډبرې
	
مونږ کوچنۍ ډبرې په دوو مساوي برخو کتار کولای نه شو.	مونږ کوچنۍ ډبرې په دوو مساوي برخو کتار کولای شو.
نو ۱۱ یو تاق عدد دی.	نو ۱۰ یو جفت عدد دی.

کوچنۍ ډبرې وکاروئ او چارت ډک کړئ.

جفت عدد، دي او که تاق؟	آیا دوه مساوي برخې جوړولای شئ؟	یو کتار د دې کوچنیو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	
جفت	هو	۱۲	۱
		۱۳	۲
		۱۴	۳
		۱۵	۴
		۱۶	۵
		۱۷	۶
		۱۸	۷
		۱۹	۸

په لاندې شکلونو کې کوم یو یې جفت او کوم یو یې تاق دی؟

جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

۱. ۵۵ تاق
۲. ۷۳
۳. ۴۲
۴. ۳۴
۵. ۱۷
۶. ۲۶

کورنۍ دنده:

لومړۍ درې جفت عددونه ولیکئ بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ

جفت عددونه:

تاق عددونه:

مشق او تمرين:

۱- له ۷۰، ۵۴، ۴۶، ۳۳، ۲۳، ۱۶، ۱۵ عددونو څخه

جفت عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۲- له ۷۵، ۶۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عددونو

څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۳- ټول جفت عددونه چې د ۳ او ۱۵ ترمنځ دي

ويي ليکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چې د ۶ او ۲۲ ترمنځ شته دي

ويي ليکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰
----	----	----	--	--	--	--	--	--	--	----

۶- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹
---	---	---	--	--	--	--	----	--	----

درېم فصل

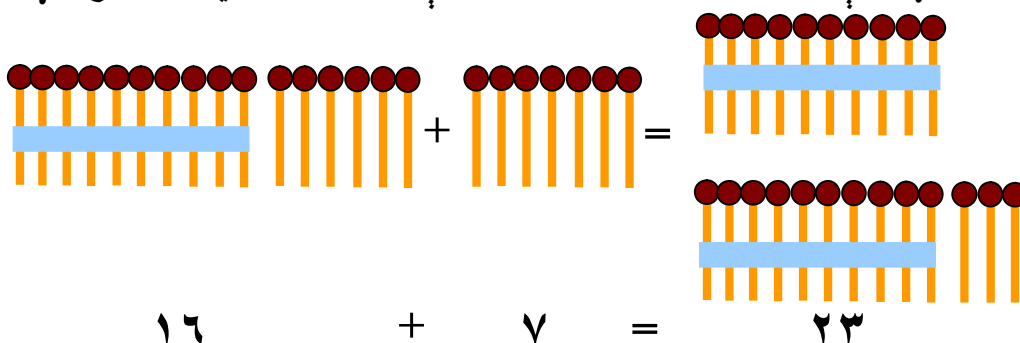
د دوه رقمي عددونو جمع

اوولسم لوست

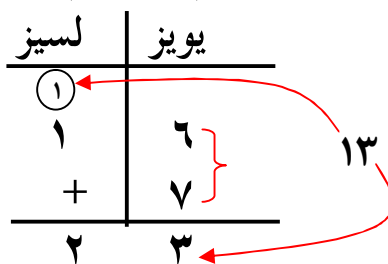
د دوه رقمي عددونو جمع کول له یوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي باید دوه رقمي عددونه له یوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال: غواړو چې ۱۶ د عدد ۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

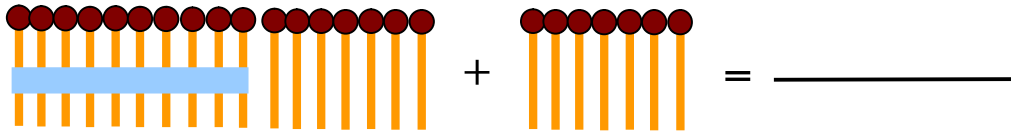
پوهېږو چې ۱۶ د عدد له ۶ یودانه یې او د لسو یوه بنډل څخه جوړ شوی دی کله چې ۷ یودانه یې له هغه سره جمع شي د یو دانه یې شمېر ۱۳ کېږي چې د هغو یودانه یې څخه یو د لسو بنډل لاس ته راځي او ۳ یودانه یې پاتې کېږي په دې ډول د ټولو لږکیو شمېر دوه بنډله د لسو او درې یودانه یې ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصلېږي. څرنګه چې ۳ یو دانه یې د یویزو په مرتبه کې او ۲ لسو د لسيزو په مرتبه کې لیکل کېږي نو له همدې امله ویل کېږي چې د جمعې عملیه حاصل لرونکې ده.

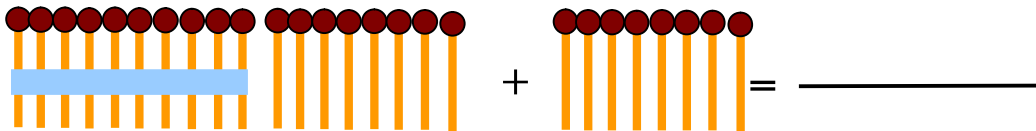
د پورتنی مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۴	۴۵	۳۹	۲۵	۱۷
+ ۷	+ ۸	+ ۶	+ ۸	+ ۹
		۳۵		

په ټولگي کې د زده کوونکو فعالیت:
شکلونو ته وگورئ او عددي افاده یې ولیکئ.

$$\underline{\hspace{2cm}} + \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\underline{\hspace{2cm}} + \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 57 \\ + 3 \\ \hline \end{array}$$

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره

چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي؟

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱۶ دوه رقمي عدد سره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چې د ۱۵ عدد له ۵ یوډانه یې او یوه لسي بنېل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د ۱۶ عدد له ۶ یوه ډانه یې او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

لسیز	یویز
①	
۱	۵
+ ۱	۶
۳	۱

دوهم مثال:

لسیز	یویز
①	
۲	۶
+ ۱	۸
۴	۴

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چي حاصل ولري.

لومړۍ يويز سره جمع كړئ. دوهم بيا گروپ (حاصل ونيسي) جوړ كړئ. دريم لسيز جمع كړئ.

$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 46 \\ + 35 \\ \hline 81 \end{array}$	$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 46 \\ + 35 \\ \hline 1 \end{array}$	$\begin{array}{r} 46 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$
---	--	---

تاسو ولي لومړۍ يويز سره جمع كوي؟

د پورته مثال څخه په كار اخستني سره لاندې پوښتنې حل كړئ.

$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 3 & 7 \\ + 2 & 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 3 & 9 \\ + 1 & 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 2 & 7 \\ + 3 & 1 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 6 & 3 \\ + 1 & 7 \\ \hline \end{array} \quad .1$
$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 3 & 1 \\ + 2 & 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 6 & 5 \\ + 2 & 7 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 4 & 7 \\ + 1 & 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r l} \text{يويز} & \text{لسيز} \\ \hline \square & \\ 2 & 9 \\ + 6 & 6 \\ \hline \end{array} \quad .2$

د خپل يوه ملگري سره کار وکړئ:

- ۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. يوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کې کينودل. اوس په الماری کې د شربت خو صندوقه دي؟
- ۴- کاللی دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی يې ۳۴ کيلوگرامه دی، په لاندې بکسونو کې د کاللی سفري بکسونه کوم دي او هر يو يې خو کيلوگرامه دی _____؟

- ۵- په هر کارتن کې د شربت ۳۶ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ _____

کورنۍ دنده:

- د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.
- تاسو په خپله يوه عبارتي پوښتنه وليکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولگيوالو ته وښیاست.

نولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع كول چې حاصل ولري

هدف: زده كوونكي د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونكي دي پيدا كړي شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟
اجازه راكړئ چې د جمعې درې جزه يوله بله سره جمع كړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام كې نيسو.

په لومړي گام کې يويز جمع کړئ	په دوهم گام کې حاصل ونيسئ	په دريم گام کې لسيز جمع کړئ
$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline 79 \end{array}$	$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline 9 \end{array}$	$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline 79 \end{array}$
۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.		

۱- د خپل ملگري سره يوځای کار وکړئ جمع يې کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيدا کړئ.

$\begin{array}{r l} \square & \text{يويز} \\ \hline 4 & 7 \\ 1 & 0 \\ + 2 & 6 \end{array}$	$\begin{array}{r l} \square & \text{يويز} \\ \hline 6 & 2 \\ 1 & 4 \\ + 2 & 3 \end{array}$	$\begin{array}{r l} \square & \text{يويز} \\ \hline 1 & 8 \\ 2 & 1 \\ + 1 & 7 \end{array}$	$\begin{array}{r l} 1 & \text{يويز} \\ \hline 3 & 2 \\ 1 & 8 \\ + 4 & 2 \\ \hline 9 & 2 \end{array}$
--	--	--	--

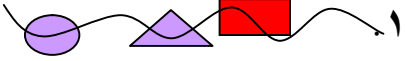
له خپل يوه ملگري سره کار او جمع يې کړئ.

$$\begin{array}{r} 30 \\ 24 \\ + 20 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 12 \\ 25 \\ + 51 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 56 \\ 27 \\ + 4 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 48 \\ 21 \\ + 2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 16 \\ 20 \\ + 6 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 51 \\ 23 \\ + 13 \\ \hline 87 \end{array} \quad .2$$

$$\begin{array}{r} 22 \\ 13 \\ + 42 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 15 \\ 47 \\ + 35 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 23 \\ 23 \\ + 23 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 47 \\ 12 \\ + 7 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 35 \\ 21 \\ + 25 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 27 \\ 43 \\ + 14 \\ \hline \end{array} \quad .3$$

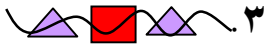
۴. $25 + 37 + 25 = \text{---}$ ۵. $36 + 18 + 12 = \text{---}$

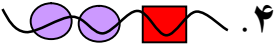
کوچنيان مری- په تار کې اچوي چې په مارکيټ کې يې وپلوري هر تار خو قیمت لري؟

۱. افغانی _____

 ۲۵ افغانی	 ۳۶ افغانی	 ۱۷ افغانی
--	---	--

۲. افغانی _____

۳. افغانی _____

۴. افغانی _____

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین

حبیب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانیو له لاندې شیانو څخه کوم دوه شیان رانیولای شي.

جاکت

پتلون

بوت

کرتۍ

۴۰ افغانۍ

۴۵ افغانۍ

۴۸ افغانۍ

۴۹ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحیح دی او که نه؟

تاسو پوره پیسې لرې چې دا دوه شیان واخلي.	زه نږدې يم خو قیمت یې اوس هم زیات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلي چې بیا هم لږ قیمت ولري.	دا ډیر زیات قیمت لري کوشش وکړئ داسې شی واخستلای شی چې قیمت یې لږ وي.
۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ
+ ۴۰ افغانۍ	۴۵ افغانۍ	۴۸ افغانۍ
۸۹ افغانۍ	۹۴ افغانۍ	۹۷ افغانۍ

حبیب جاکټ او کرتۍ را نیولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبیب په ۹۳ افغانیو نور کوم دوه شیان را نیولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

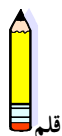
حل یې کړئ او فکر وکړئ

۲- جمیله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شیانو څخه دوه شیان را ونیسي

هغه کوم دوه شیان را نیولای شي؟

جمیله _____ او _____ را نیولای شي.

۳- حل يې کړئ وښايست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شى رانيولای شي.

قلم

۴۲ افغانی

جورايي

۴۹ افغانی

ناوه کى

۲۹ افغانی

موټرکى

۲۵ افغانی

عينکى

۳۰ افغانی

کتاب

۳۵ افغانی

۴- جميله ۶۹ افغانی لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخستلای شي.

جميله _____ او _____ اخيستلای شي.

۵- جميله په ۶۹ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله _____ او _____ اخيستلای شي.

۶- جمشيد ۶۰ افغانی لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد _____ او _____ اخيستلای شي.

۷- جمشيد په ۶۰ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد _____ او _____ اخيستلای شي.

کورنى دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آیا پوره پيسې ورته لري؟
تاسو څرنگه پوهیږي؟

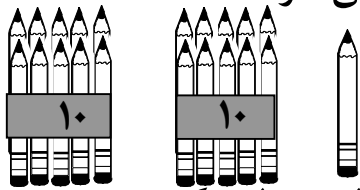
څلورم فصل د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

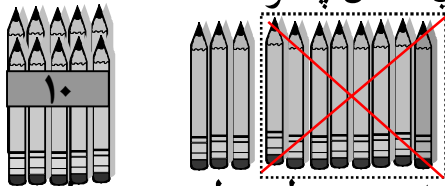
له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخیستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړي شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو ۸ څخه ۸ قلمونه خپل ورور ته ورکړئ آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ څرنگه؟

په شکل کې لیدل کېږي چې یوه دانه او دوه بنډلونه د لس گونو شته دي تر هغه وخت پورې له هغو ۸ څخه ۸ خپل ورور ته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسي یو بنډل خلاص کړي د مثال په توګه:

اوس چې ټوله یوولس یو دانه یې قلمونه او یو بنډل د لسې دی له هغو ۸ څخه ۸ دانې قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ دانې یو دانه یې او یو بنډل د لسې پاته کېږي چې ۱۳ قلمونه کېږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې بنودل کېږي.

$$\begin{array}{r}
 \textcircled{1} \textcircled{11} \\
 21 \\
 - 8 \\
 \hline
 13
 \end{array}$$

← مفروق منه
← مفروق
← د تفریق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول دپور
(قرض) اخیستلو په صورت کې.
لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

$$\begin{array}{r} 24 \\ - 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 \\ - 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 27 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \\ - 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 51 \\ - 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 57 \\ - 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 63 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 70 \\ - 1 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 82 \\ - 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 95 \\ - 7 \\ \hline \end{array}$$

یو ویشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخستلو په صورت کې)

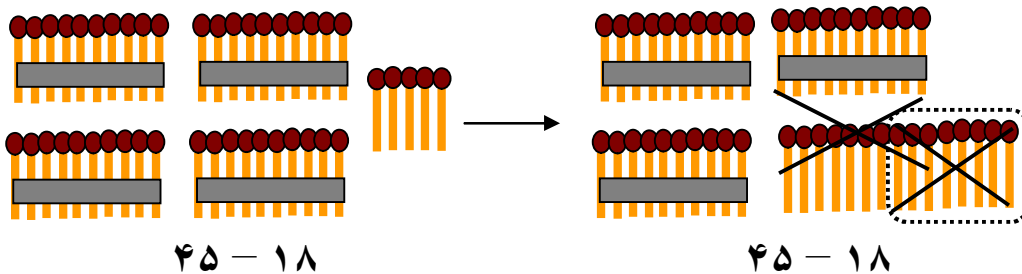
هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه د دوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفریق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګیت ۴۵ لږګوتې لري او غواړئ چې د اورلګیت ۱۸

دانې خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

لسيز	يويز
۴	۵
-۱	۸

پوهیږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسیو او ۵ یودانه یې څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له یوه بنډل لسي او ۸ یوه دانه یې څخه حاصل شوی دی. او په دې هم پوهیږو چې د تفریق په عملیه کې یویز له یویز او لسيز له لسيز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د یویزو رقم ۵ یودانه یې دی او له هغه څخه د ۸ یو دانه یې عدد منفي کیدای نشي نو د لسي یو بنډل خلاصوو او په لسو یودانه یې بدلوو.

لس یودانه یې چې له ۵ یو دانه یې سره یوځای شي ۱۵ یودانه یې حاصلیږي او د لسو له بنډلو څخه د لسو درې بنډله پاتې کیږي. د ۱۵ یودانه یې څخه چې ۸ یودانه یې منفي کړو ۷ یو دانه یې پاتې کیږي اوله دریو لسیو څخه چې یو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتې کیږي چې د تفریق د دې عملیې په نتیجه کې ۲۷ لږګوتې پاتې کیږي.

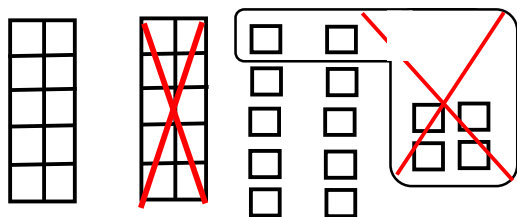
دا عملیه په ریاضی کې داسې اجراء کوو.

	لسیز	یویز
	۳	۱۵
مفروق منه	۴	۵
مفروق	-۱	۸
د تفریق حاصل	۲	۷

دوهم مثال:

مفروق منه	۳۴
مفروق	-۱۶
د تفریق حاصل	

په پورتنی شکل کې نشو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱۶ عدد تفریق کړو. ترڅو چې یو بڼل د لسی په یوه دانه یې بدل نکړو نوله دې امله یو لسی په یوه دانه یې باندې بدلوو او وروسته عملیه سرته رسوو.

په دې شکل کې لیدل کیږي چې ۱۴ یو دانه یې او ۲ لسی حاصل شوي دي که چېرې له ۱۴ یو دانه یې څخه ۶ یو دانه یې منفي شي ۸ یو دانه یې پاتې کیږي اوله ۲ لسیو څخه چې یو لسی منفي شي ۱ لسی پاتې کیږي د مثال په توګه:

	لسیز	یویز
	۲	۱۴
مفروق منه	۳	۴
مفروق	-۱	۶
د تفریق حاصل	۱	۸

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.
عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل
وښایاست.

$$\begin{array}{lll} ۸۱ - ۱۴ = & ۶۴ - ۲۵ = & ۴۹ - ۳۱ = \quad .۱ \\ ۷۳ - ۳۶ = & ۲۲ - ۱۵ = & ۶۲ - ۱۲ = \quad .۲ \\ ۹۴ - ۷ = & ۳۸ - ۹ = & ۵۶ - ۱۹ = \quad .۳ \end{array}$$

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۵۴	۴ لسيز ۱۴ یویز	۵ لسيز ۴ یویز	۴ لسيز ۱۵ یویز
----	----------------	---------------	----------------

۷ لسيز ۱۸ یویز	اته اویا	۷ لسيز ۸ یویز	۷۸
----------------	----------	---------------	----

نه څلوېښت	۴ لسيز ۱۹ یویز	۴۹	۴ لسيز ۹ یویز
-----------	----------------	----	---------------

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفریق کولای شئ.

دریم

$$\begin{array}{r} \text{41} \\ - 29 \\ \hline 22 \end{array}$$

دوهم

$$\begin{array}{r} \text{41} \\ - 29 \\ \hline 2 \end{array}$$

لومړی

$$\begin{array}{r} \text{41} \\ - 29 \\ \hline \end{array}$$

معنا يې دا ده چې $51 - 29 = 22$

د خپل ملگري سره په ګډه کار وکړئ، تفریق يې کړئ که چېرې اړتياوې پور واخلي.

<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">7</td><td style="text-align: center;">3</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 2</td><td style="text-align: center;">1</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	7	3	- 2	1			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">8</td><td style="text-align: center;">7</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 5</td><td style="text-align: center;">7</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	8	7	- 5	7			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td><td style="text-align: center;">5</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 3</td><td style="text-align: center;">8</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	4	5	- 3	8			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">5</td><td style="text-align: center;">18</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">6</td><td style="text-align: center;">8</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 4</td><td style="text-align: center;">9</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1</td><td style="text-align: center;">9</td></tr> </table>	سيز	يويز	5	18	6	8	- 4	9			1	9
سيز	يويز																																												
□	□																																												
7	3																																												
- 2	1																																												
سيز	يويز																																												
□	□																																												
8	7																																												
- 5	7																																												
سيز	يويز																																												
□	□																																												
4	5																																												
- 3	8																																												
سيز	يويز																																												
5	18																																												
6	8																																												
- 4	9																																												
1	9																																												

<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">9</td><td style="text-align: center;">5</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 2</td><td style="text-align: center;">6</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	9	5	- 2	6			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">7</td><td style="text-align: center;">8</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 4</td><td style="text-align: center;">9</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	7	8	- 4	9			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">6</td><td style="text-align: center;">3</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 2</td><td style="text-align: center;">7</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	6	3	- 2	7			<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">سيز</td><td style="border-left: 1px solid black; padding: 0 5px;">يويز</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">□</td><td style="text-align: center;">□</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td><td style="text-align: center;">5</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 1</td><td style="text-align: center;">8</td></tr> <tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	سيز	يويز	□	□	4	5	- 1	8		
سيز	يويز																																										
□	□																																										
9	5																																										
- 2	6																																										
سيز	يويز																																										
□	□																																										
7	8																																										
- 4	9																																										
سيز	يويز																																										
□	□																																										
6	3																																										
- 2	7																																										
سيز	يويز																																										
□	□																																										
4	5																																										
- 1	8																																										

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخيستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="text-align: center;">97</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 78</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	97	- 78		<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="text-align: center;">67</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 38</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	67	- 38		<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="text-align: center;">43</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 5</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	43	- 5		<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="text-align: center;">36</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 17</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	36	- 17		<table style="border-collapse: collapse; margin: auto;"> <tr><td style="text-align: center;">90</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">- 71</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td></tr> </table>	90	- 71	
97																			
- 78																			
67																			
- 38																			
43																			
- 5																			
36																			
- 17																			
90																			
- 71																			

حل يې کړي:

$$\begin{array}{r}
 42 \\
 - 19 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 85 \\
 - 20 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 20 \\
 - 13 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 46 \\
 - 25 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 39 \\
 - 12 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 83 \\
 - 24 \\
 \hline
 \end{array}
 .4$$

$$\begin{array}{r}
 83 \\
 - 24 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 40 \\
 - 25 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 56 \\
 - 47 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 78 \\
 - 19 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 93 \\
 - 61 \\
 \hline
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 52 \\
 - 37 \\
 \hline
 \end{array}
 .5$$

قوانين تعقيب او تفریق يې کړئ قانون او قاعده پيدا کړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

تفریق يې کړئ		
د تفریق حاصل	مفروق	مفروق منه
	19	37
	77	93
	43	63
	52	70
	40	58

6. 17 عددله لاندې عددونو څخه تفریق کړئ

51	68
	49
	73
	31
	55

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ 37 پاڼې درلودې چې يوڅه شمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچني مورک وخورلې، د صادق د پاتې پاڼو شمېر د افادې له مخې پيدا کړئ چې څو پاڼې خورل شوي دي. او څو پاڼې پاتې دي.

مرسته: هره پوښتنه به دوه ځوابونه ولري.

$$\begin{array}{r}
 \textcircled{2} \textcircled{17} \\
 \cancel{3} \cancel{7} \\
 - 1 \\
 \hline
 1
 \end{array}$$

دوه ويشتم لوست

د جمعې او تفریق د عملیو آزمون د یو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعې عملیه د تفریق په واسطه او د تفریق عملیه د جمعې په واسطه امتحان کړای شي او برسيره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل کلمې هم هدف ده،

د دې دپاره چې پوه شو د جمعې عملیه صحیح سرته رسیدلې او که غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عملیې په واسطه یې آزمویو.

مثال:

	①	۷۵	←	۹۳	مفروق منه
د جمعې لومړي جز					
		+ ۱۸	←	- ۱۸	مفروق
د جمعې دویم جز					
		۹۳	←	۷۵	د تفریق حاصل
د جمعې حاصل					

امتحانول:

	①③	۹۳	←	۷۵	مفروق منه
		- ۷۵	←	۱۸	مفروق
		۱۸	←		د تفریق حاصل

یعنې د جمعې د پوښتنې د صحیح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کوو که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحیح ده. که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

□	۴۸	□	۴۵	□	۵۹	□	۶۳
- □	+ ۲۴	- □	+ ۲۸	- □	+ ۱۴	- □	+ ۲۹
□		□		□		□	
□	۷۵	□	۶۷	□	۴۸	□	۳۹
- □	+ ۱۶	- □	+ ۲۷	- □	+ ۳۷	- □	+ ۳۶
□		□		□		□	

درويشتم لوست

د تفریق د عمليې آزمونونه

هدف: زده کوونکي د جمعيې د عمليې په سرته رسولو سره د تفریق د عمليې په صحيح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفریق لاندې پوښتنه په نظر کې ونیسئ.

مفروق منه	←	۴۸	→	۳۲	آزموینه:
مفروق	←	- ۳۲	→	+ ۱۶	
د تفریق حاصل	←	—————	→	۴۸	
		۱۶			

د دې لپاره چې پوه شو د تفریق عمليې مو صحيح سرته رسولې ده او که نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحيح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرین:

$$\begin{array}{r} 38 \\ - 28 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{l} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49 \\ - 17 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{l} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 70 \\ - 20 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{l} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 87 \\ - 48 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{l} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

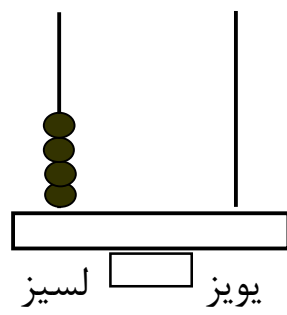
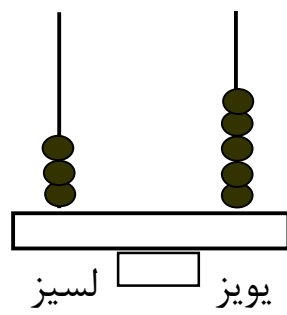
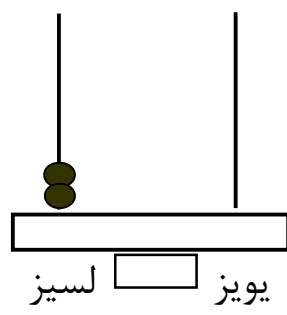
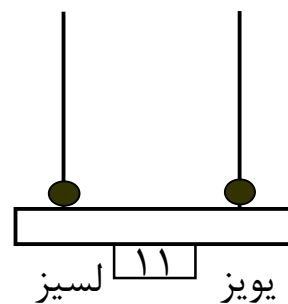
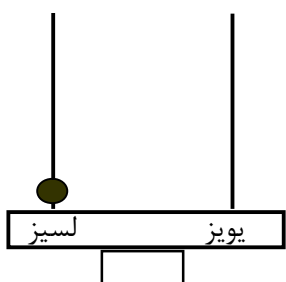
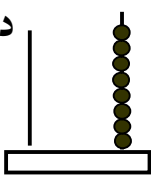
$$\begin{array}{r} 67 \\ - 50 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{l} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

څلور ويشتم لوست

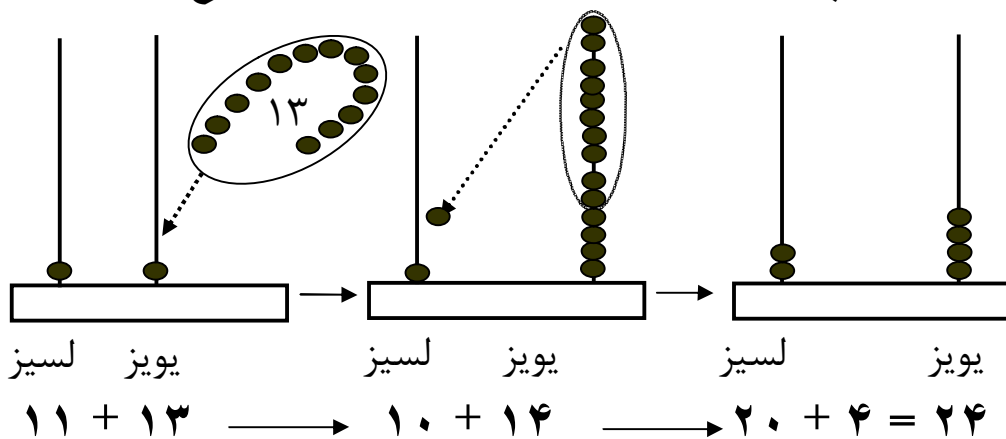
د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسيله ده.

دا د چوت يو کوچنی نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سيخ يا ميله د يویزو مرتبه او د کینې خوا سيخ يا ميله د لسيزو مرتبه ښي داچوت د يویزو په مرتبه کې ۸ دانې مری لري او د لسيزو په مرتبه کې يې مری نشته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وینی ۸۵ عدد ښيي. تاسو لاندې هر يوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد وليکئ.

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طريقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د ۱۱ له عدد سره جمع کوو.

له کينې خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مری او د لسيزو په ځای کې هم یوه مری شته ده چې د ۱۱ عدد رابښي. او ۱۳ مری په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مری گاني په هغو باندې ورزیات شي نو په دوهم شکل کې د یویزو په ځای کې ۱۴ مری او د لسيزو په ځای کې بیا هم هغه یوه مری ده. څرنګه چې پوهیږو چې لس یو دانه یې دیو له لسې سره مساوي کېږي نو د لسو یوه دانه یې مریو په ځای د لسيزو په ځای کې یوه مری اېږدو چې د یویزو په ځای کې ۴ مری پاتې کېږي او د لسيزو په ځای کې ۲ مری کېږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ رابښي په دې صورت کې وروستی چوت د ۲۴ عدد رابښي.

۱- د چوت څخه کار واخلي او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۵	۲۴	۲۸	۱۲
+ ۸	+ ۱۰	+ ۱۳	+ ۷

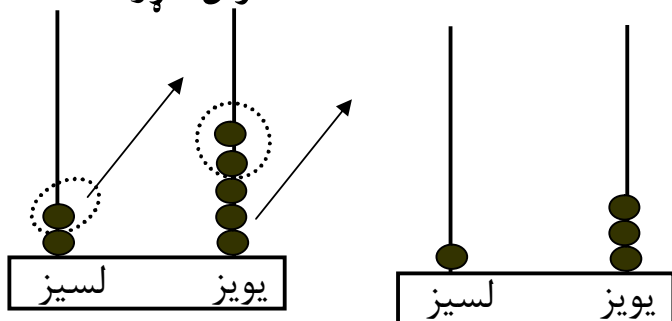
۲- د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او ۸۳ عددونه په چوت کې وښایاست.

پنځه ویشتم لوست د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي د تفریق عملیه د چوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅو د عملیې سرته رسول د هغو د ذهني پراختیا سبب شي.

غواړو د چوت په واسطه د ۲۵ له عدد څخه د ۱۲ عدد تفریق کړو.

$$25 - 12 = \square$$

$$25 - 12 = 13$$

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مری او د لسیزو څخه یوه مری ایستل کیږي یعنی کمیږي په نتیجه کې د بني خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مری او د لسیزو په سیخ کې یوه مری پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د ۱۳ عدد کیږي.

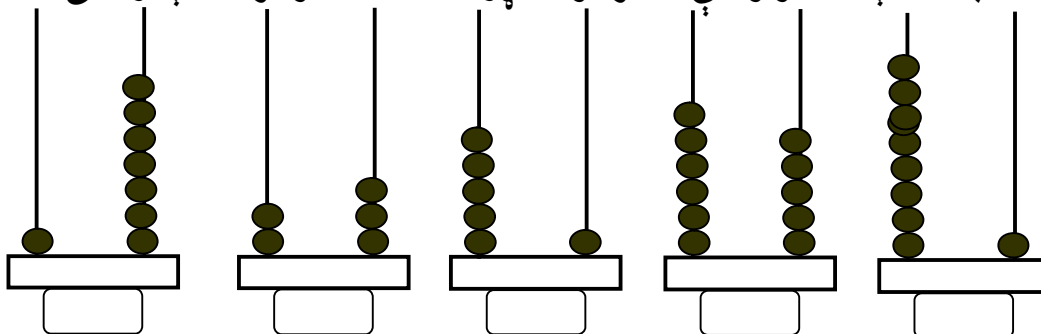
مشق او تمرین: د تفریق د عملیې سرته رسول په چوت کې.

۱- د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

$$\begin{array}{r} 12 \\ - 7 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 15 \\ - 8 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 24 \\ - 10 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 23 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

۲- د ۶، ۱۴، ۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳- په لاندې شکلونو کې د هر چوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

پنځم فصل

له (۱۰۰۰ - ۱۰۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

شپږ ویشتم لوست

له (۱۰۰۰ - ۱۰۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

هدف: زده کوونکي باید تر ۱۰۰۰۰ پورې د عددونو لوستل او لیکل زده کړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۷ ، ۸ او ۹

چې پورته هر یوه شکل ته رقم وايي که چېرې د ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۴ ، ۵ ،

۶ ، ۷ ، ۸ او ۹ عددونو بني خواته یو صفر کېږدو نو لاندې عددونه

لاس ته راځي.

۱۰ ، ۲۰ ، ۳۰ ، ۴۰ ، ۵۰ ، ۶۰ ، ۷۰ ، ۸۰ ، ۹۰ چې دا عددونه

یو لسی یا څو لسیه رابښي او دا له ۱۰ څخه تر ۹۹ پورې عددونه

دوه رقمي عددونه دي چې له بني خوا څخه د کینې خواته په ترتیب

سره لومړي رقم ته د یویزو ځای او د هغو دوهم رقم ته د لسیزو

ځای وايي.

اوس که چېرې د یو رقمي عددونو بني خواته دوه صفرونه کینودل

شي نو د ۱۰۰ ، ۲۰۰ ، ۳۰۰ ، ۴۰۰ ، ۵۰۰ ، ۶۰۰ ، ۷۰۰ ، ۸۰۰

او ۹۰۰ عددونه حاصلېږي چې دا عددونه یو سلې یا څو سلونه

رابښي او درې رقمي عددونه بلل کېږي.

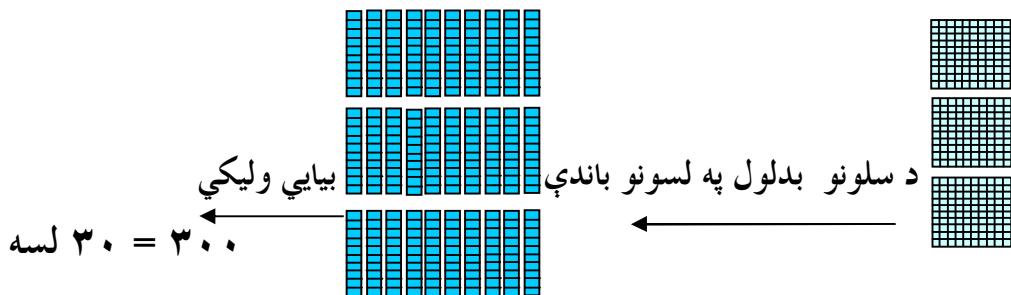
اووه ویشتم لوست لس گوني (لسيز) او سل گوني

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې لس یويز مساوي له یوه لسي، اولس (سليز) لسي مساوي له یوه سلي سره کيږي.

که چېرې پورتنی شکلونه ولیدل شي په آسانی سره پوهیدلای شو چې دوهم شکل د لومړي شکل لس برابرہ دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابرہ او سل برابرہ د لومړي شکل دی چې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

۲۰۰	۲ سلگوني		۱.
	سلگوني		۲.
	سلگوني		۳.
	سلگوني		۴.
	سلگوني		۵.
	سلگوني		۶.

مونږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنگه...

د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تش ځایونه ډک کړئ.

<p>۱. ۱۰۰ = ۱۰ لسه</p>	<p>۲. ۲۰۰ = لسه</p>
<p>۳. ۳۰۰ = لسه</p>	<p>۴. ۴۰۰ = لسه</p>
<p>۵. ۴۰۰ = لسه</p>	<p>۶. ۶۰۰ = لسه</p>

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

۱. $27 + 35 =$	۲. $16 - 13 =$	۳. $72 - 27 =$
----------------	----------------	----------------

۴. د شکل له مخې وویاست چې یوسلی له څو لسیزو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی.

اته ويشتم لوست سليز، لسيز او يويز

هدف: زده كوونكي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو كې ځاى په ځاى كړاى شي.

گورانو زده كوونكو! تاسو په تير لوست كې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پيژندلي دي. اوس كه چېرې د ۱۰۰۰، ۲۰۰، ۹۰۰، ۰۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځاى د ۱، ۲، ۹، ۰ يو رقمي عدد وليكو د ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او ۱۰۹ عددونه حاصليري او همدارنگه كه چېرې د دواړو صفرونو په ځاى نور رقمونه وليكل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنى درې رقمي عدد ۱۰۰ دى او تر ټولو لوى درې رقمي عدد ۹۹۹ دى او د هغو اړوند رقم د يويزو، لسيزو او سليزو په ځايونوكې په لاندې توگه ليكل كيږي.

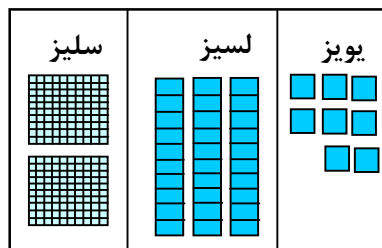
يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز
۱	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۱

مونږ لومړی سلیز شمېرو وروسته لسیز او یویز او وروسته تر هغه عدد لیکو.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

دوه سوه اته دیرش

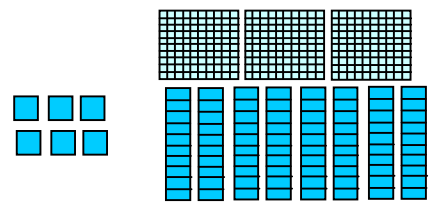

که چېرې د لسیزو عدد، ونه لري تاسو څه شی باید ولیکئ؟
د خپل کار په کتابچو کې ولیکئ څو سلیز، لسیز او یویز دکار شوي مثال څخه کار واخلي او وروسته د شکل له مخې عدد ولیکئ.

۴۶۴	سلیز	لسیز	یویز	
_____	سلیز	لسیز	یویز	
_____	سلیز	لسیز	یویز	
_____	سلیز	لسیز	یویز	
_____	سلیز	لسیز	یویز	
_____	سلیز	لسیز	یویز	

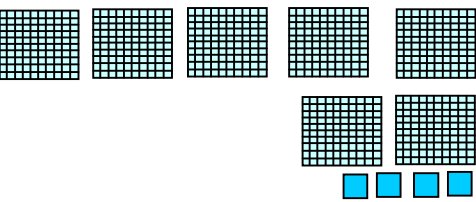
۴.

یویز	لسیز	سلیز

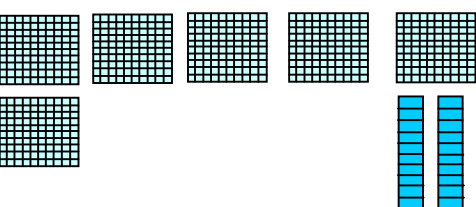
۵.

یویز	لسیز	سلیز

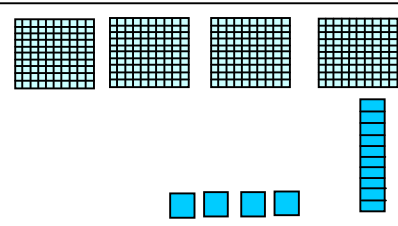
۶.

یویز	لسیز	سلیز

۷.

یویز	لسیز	سلیز

۸. تاسو یو عدد وټاکئ او د ، شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

یویز	لسیز	سلیز

کورنی دنده: نمونې ته وگورئ او ځوابونه پیدا کړئ.

۱. په ۴۰۰ کې څومره ؟ په ۴۰۰ کې څومره ؟ په ۴۰۰ کې څومره ؟	۲. په ۹۰۰ کې څومره ؟ په ۹۰۰ کې څومره ؟ په ۹۰۰ کې څومره ؟

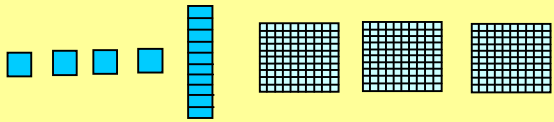
نه ویشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسیره پردې چې تر زرو پورې د عددونو مقامي قیمت وپېژني او وې لیکي د شکلونو له مخې وکړای شي اړوند عددولیکي.

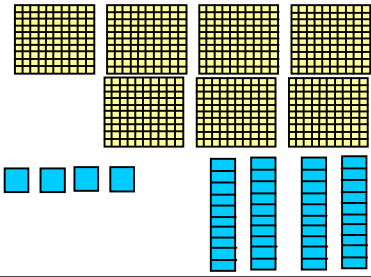
يو عدد په ۳ ډوله لیکلای شي.

۳ سلې ۱ لسي ۴ یودانه یې

$$4 + 10 + 300 = 314$$

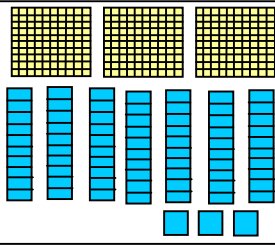
د خپل یوه ملگري سره کار وکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخیستو سره عدد په ۳

ډوله ولیکئ:

۱.

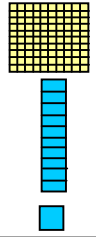
سلیز — لسیز — یویز

— + — + —

۲.

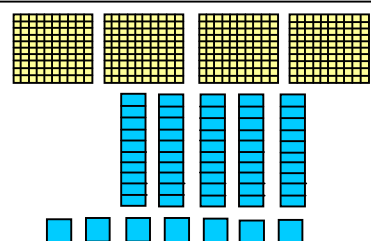
سلیز — لسیز — یویز

— + — + —

۳.

سلیز — لسیز — یویز

— + — + —

۴.

سلیز — لسیز — یویز

— + — + —

۱. ۱ سلیزو ۱ لسیز ۱۲ یویز

یولسی جوړولای شو

۲. شکل ته وګورئ له یویزو څخه یوبل لسی یا لسیز جوړ کړئ.

دلسو له ګروپ څخه دایره تاوکړئ

۳. ۱ سلئ ۲ لسی ۲ یودانه یې ۱۲۲

۱. له لسبو (لسیزو) څخه د سلبو (سلیزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد یې ولیکئ.

۱ سلې ۱ لسی ۷ یودانه یې

۱۱۷

۲. سلې — لسی — یودانه یې

— + — + —

—

۳. سلې — لسی — یودانه یې

— + — + —

—

۴. سلې — لسی — یودانه یې

— + — + —

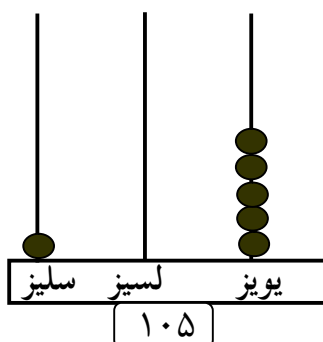
—

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰-۵۰۰ پورې نيسي.

۱۰۹	۱۰۸	۱۰۷	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۰
۱۱۹	۱۱۸	۱۱۷	۱۱۶	۱۱۵	۱۱۴	۱۱۳	۱۱۲	۱۱۱	۱۱۰
۱۲۹	۱۲۸	۱۲۷	۱۲۶	۱۲۵	۱۲۴	۱۲۳	۱۲۲	۱۲۱	۱۲۰
۱۳۹	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۳	۱۳۲	۱۳۱	۱۳۰
۱۴۹	۱۴۸	۱۴۷	۱۴۶	۱۴۵	۱۴۴	۱۴۳	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۰
۱۵۹	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۶	۱۵۵	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۰
۱۶۹	۱۶۸	۱۶۷	۱۶۶	۱۶۵	۱۶۴	۱۶۳	۱۶۲	۱۶۱	۱۶۰
۱۷۹	۱۷۸	۱۷۷	۱۷۶	۱۷۵	۱۷۴	۱۷۳	۱۷۲	۱۷۱	۱۷۰
۱۸۹	۱۸۸	۱۸۷	۱۸۶	۱۸۵	۱۸۴	۱۸۳	۱۸۲	۱۸۱	۱۸۰
۱۹۹	۱۹۸	۱۹۷	۱۹۶	۱۹۵	۱۹۴	۱۹۳	۱۹۲	۱۹۱	۱۹۰
۲۰۹	۲۰۸	۲۰۷	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۴	۲۰۳	۲۰۲	۲۰۱	۲۰۰
۲۱۹	۲۱۸	۲۱۷	۲۱۶	۲۱۵	۲۱۴	۲۱۳	۲۱۲	۲۱۱	۲۱۰
۲۲۹	۲۲۸	۲۲۷	۲۲۶	۲۲۵	۲۲۴	۲۲۳	۲۲۲	۲۲۱	۲۲۰
۲۳۹	۲۳۸	۲۳۷	۲۳۶	۲۳۵	۲۳۴	۲۳۳	۲۳۲	۲۳۱	۲۳۰
۲۴۹	۲۴۸	۲۴۷	۲۴۶	۲۴۵	۲۴۴	۲۴۳	۲۴۲	۲۴۱	۲۴۰
۲۵۹	۲۵۸	۲۵۷	۲۵۶	۲۵۵	۲۵۴	۲۵۳	۲۵۲	۲۵۱	۲۵۰
۲۶۹	۲۶۸	۲۶۷	۲۶۶	۲۶۵	۲۶۴	۲۶۳	۲۶۲	۲۶۱	۲۶۰
۲۷۹	۲۷۸	۲۷۷	۲۷۶	۲۷۵	۲۷۴	۲۷۳	۲۷۲	۲۷۱	۲۷۰
۲۸۹	۲۸۸	۲۸۷	۲۸۶	۲۸۵	۲۸۴	۲۸۳	۲۸۲	۲۸۱	۲۸۰
۲۹۹	۲۹۸	۲۹۷	۲۹۶	۲۹۵	۲۹۴	۲۹۳	۲۹۲	۲۹۱	۲۹۰
۳۰۹	۳۰۸	۳۰۷	۳۰۶	۳۰۵	۳۰۴	۳۰۳	۳۰۲	۳۰۱	۳۰۰
۳۱۹	۳۱۸	۳۱۷	۳۱۶	۳۱۵	۳۱۴	۳۱۳	۳۱۲	۳۱۱	۳۱۰
۳۲۹	۳۲۸	۳۲۷	۳۲۶	۳۲۵	۳۲۴	۳۲۳	۳۲۲	۳۲۱	۳۲۰
۳۳۹	۳۳۸	۳۳۷	۳۳۶	۳۳۵	۳۳۴	۳۳۳	۳۳۲	۳۳۱	۳۳۰
۳۴۹	۳۴۸	۳۴۷	۳۴۶	۳۴۵	۳۴۴	۳۴۳	۳۴۲	۳۴۱	۳۴۰
۳۵۹	۳۵۸	۳۵۷	۳۵۶	۳۵۵	۳۵۴	۳۵۳	۳۵۲	۳۵۱	۳۵۰
۳۶۹	۳۶۸	۳۶۷	۳۶۶	۳۶۵	۳۶۴	۳۶۳	۳۶۲	۳۶۱	۳۶۰
۳۷۹	۳۷۸	۳۷۷	۳۷۶	۳۷۵	۳۷۴	۳۷۳	۳۷۲	۳۷۱	۳۷۰
۳۸۹	۳۸۸	۳۸۷	۳۸۶	۳۸۵	۳۸۴	۳۸۳	۳۸۲	۳۸۱	۳۸۰
۳۹۹	۳۹۸	۳۹۷	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۴	۳۹۳	۳۹۲	۳۹۱	۳۹۰
۴۰۹	۴۰۸	۴۰۷	۴۰۶	۴۰۵	۴۰۴	۴۰۳	۴۰۲	۴۰۱	۴۰۰

۴۱۹	۴۱۸	۴۱۷	۴۱۶	۴۱۵	۴۱۴	۴۱۳	۴۱۲	۴۱۱	۴۱۰
۴۲۹	۴۲۸	۴۲۷	۴۲۶	۴۲۵	۴۲۴	۴۲۳	۴۲۲	۴۲۱	۴۲۰
۴۳۹	۴۳۸	۴۳۷	۴۳۶	۴۳۵	۴۳۴	۴۳۳	۴۳۲	۴۳۱	۴۳۰
۴۴۹	۴۴۸	۴۴۷	۴۴۶	۴۴۵	۴۴۴	۴۴۳	۴۴۲	۴۴۱	۴۴۰
۴۵۹	۴۵۸	۴۵۷	۴۵۶	۴۵۵	۴۵۴	۴۵۳	۴۵۲	۴۵۱	۴۵۰
۴۶۹	۴۶۸	۴۶۷	۴۶۶	۴۶۵	۴۶۴	۴۶۳	۴۶۲	۴۶۱	۴۶۰
۴۷۹	۴۷۸	۴۷۷	۴۷۶	۴۷۵	۴۷۴	۴۷۳	۴۷۲	۴۷۱	۴۷۰
۴۸۹	۴۸۸	۴۸۷	۴۸۶	۴۸۵	۴۸۴	۴۸۳	۴۸۲	۴۸۱	۴۸۰
۴۹۹	۴۹۸	۴۹۷	۴۹۶	۴۹۵	۴۹۴	۴۹۳	۴۹۲	۴۹۱	۴۹۰
									۵۰۰

تمرین: د ۱۰۵ عدد په چوت کې بنودل شوی دی له هغه څخه په کار اخستلو سره ۱۰۹، ۱۰۸، او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

کورنی دنده: په خپلو کتابچو کې د ۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

دېرشم لوست مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید د یوه عدد نه مخ کې عدد، د یوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې د دوو عددونو په منځ کې دی وپېژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

۱۲۷ ، _____	۵۴۶ ، _____	۲۷۸ ، _____	۱. ۲۷۷ ، _____
۷۸۱ ، _____	۴۴۰ ، _____	۳۲۹ ، _____	۲. _____ ، _____
۸۴۶ ، _____	۹۱۷ ، _____	۶۳۰ ، _____	۳. _____ ، _____

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

_____ ، ۸۵۵	_____ ، ۳۱۹	_____ ، ۱۱۲	۴. _____ ، _____
_____ ، ۲۵۲	_____ ، ۹۹۸	_____ ، ۴۷۸	۵. _____ ، _____
_____ ، ۶۶۹	_____ ، ۷۴۳	_____ ، ۵۹۱	۶. _____ ، _____

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

۷۸۹ ، _____ ، ۷۸۷	۵۰۱ ، _____ ، ۴۹۹	۱۲۰ ، _____ ، ۱۱۸	۷. _____ ، _____
۹۵۵ ، _____ ، ۹۵۳	۳۰۱ ، _____ ، ۲۹۹	۶۴۳ ، _____ ، ۶۴۲	۸. _____ ، _____
۳۸۰ ، _____ ، ۳۷۸	۳۳۷ ، _____ ، ۳۳۵	۸۲۹ ، _____ ، ۸۲۷	۹. _____ ، _____

۱۰. ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنۍ دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

_____ ، ۲۳۴	_____ ، ۱۹۶	_____ ، ۲۲۴	_____ ، ۲۲۲	۱. _____ ، _____
_____ ، ۹۱۹	_____ ، ۶۵۱	_____ ، ۶۴۹	_____ ، ۴۲۱	۲. _____ ، _____

یو دېرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي باید کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنگه دوه مساوي عددونه وپيژني د $>$ او $=$ نښې وکاروي.

$=$	$<$	$>$
دا $=$ نښه مساوي رابښي. $۱۵۰ = ۱۵۰$ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي	دانښه $<$ لږ رابښي $۱۱۱ < ۳۴۲$ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا $>$ نښه زیات رابښي $۳۴۲ > ۱۱۱$ ۳۴۲ زیات له ۱۱۱ څخه دي

د عددونو هره جوړه د ($>$ ، $<$ یا $=$) نښې په دایره کې په ایښودلو سره پرتله کړي.

۱. $۴۲۳ < ۳۵۳$ $۵۰۱ > ۴۹۲$ $۲۷۱ > ۲۷۱$
۲. $۵۴۷ > ۴۹۹$ $۷۷۷ > ۸۱۲$ $۱۴۲ > ۲۴۲$
۳. $۶۸۷ > ۸۲۱$ $۳۱۷ > ۳۱۷$ $۹۲۸ > ۹۲۹$
۴. $۶۲۵ > ۶۲۵$ $۴۱۸ > ۲۵۷$ $۵۸۹ > ۵۸۹$
۵. $۱۲۹ > ۱۷۲$ $۳۶۴ > ۲۸۱$ $۶۶۹ > ۵۶۹$
۶. $۲۳۰ > ۱۰۰$ $۷۶۸ > ۸۰۱$ $۴۱۲ > ۴۱۲$

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

۷. _____ $<$ _____
۸. _____ $>$ _____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ۶۷۵ څخه لږ اوله ۶۶۷ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما د یوینز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟
۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو ټاکل وکړای شي.

دیوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتیب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عدد څخه د کوچني عدد خواته

ترتیب شوي دي ۴۶۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

فهرست	
۳۱۸ فصل ۶
۳۳۷ فصل ۷
۴۰۰ فصل ۸
۴۲۰ فصل ۹
۴۶۲ فصل ۱۰

لاندي عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او وپې لیکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱، _____، _____، _____، _____

۲. ۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳، _____، _____، _____، _____

۳. ۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲، _____، _____، _____، _____

لاندي عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او وپې لیکئ.

۴. ۷۳۲، ۴۶۴، ۲۲۰، ۳۴۸، _____، _____، _____، _____

۵. ۴۸۹، ۷۵۱، ۹۷۳، ۶۰۵، _____، _____، _____، _____

۶. ۲۲۹، ۲۷۳، ۲۱۷، ۲۴۵، _____، _____، _____، _____

۷. د ۸، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلای او جوړولای شئ؟

۸. د خپلې خوښې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او وپې

لیکئ

_____، _____، _____، _____، _____، _____، _____، _____، _____، _____،
ډیر لږ ډیر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېر کوچني

عدد خواته ترتیب کړئ دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

_____، _____، _____، _____

تر ۱۰۰۰ د عددونو مشق او تمرین

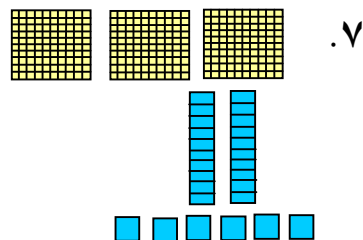
لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب وواياست.

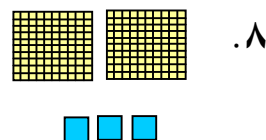
۱. د کوم عدد یوینز ۴ دی؟
۲. د کوم عدد لسینز صفر دی؟
۳. د کوم عدد لسینز ۶ دی؟
۴. د کوم عدد سلینز ۷ دی؟
۵. د کوم عدد سلینز او لسینز سره مساوي دي؟
۶. کوم عدد لوي دی؟ _____

عدد په درې ډوله ولیکئ.

_____ سل _____ لسه _____ یو
 _____ + _____ + _____

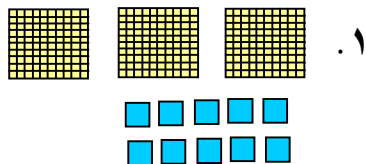

_____ سل _____ لسه _____ یو
 _____ + _____ + _____

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یوینزو او لسینزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو گروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دایره وکارئ او اړوند عدد یې ولیکئ.

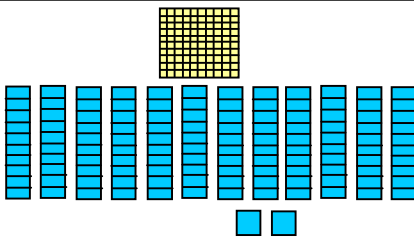
_____ سل _____ لسه _____ یو
 _____ + _____ + _____

■ ■ ■

_____ سل _____ لسه _____ يو _____

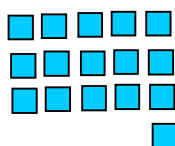
_____ + _____ + _____

. ۲

_____ سل _____ لسه _____ يو _____

_____ + _____ + _____

. ۳

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ او په دایره کې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۱۲۱ ○ ۲۲۰ ۱۶۱ ○ ۱۱۶ ۷۰۲ ○ ۲۰۷ . ۴

۱۲۳ ○ ۳۱۲ ۲۳۳ ○ ۳۳۲ ۷۴۳ ○ ۴۳۷ . ۵

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

_____ ، ۸۱۰ ، ۸۰۵ ، ۸۰۰ ۶۳۵ _____ ، ۶۲۵ ، ۶۱۵ ، ۶۰۵ . ۶

_____ ، ۷۹۹ ، ۶۹۹ ، ۵۹۹ _____ ، ۳۶۰ ، ۳۵۰ ، ۳۴۰ . ۷

_____ ، ۷۲۸ ، ۷۲۴ ، ۷۲۰ _____ ، ۳۴۲ ، ۳۳۲ ، ۳۲۲ . ۸

مخ کې عدد وروسته عدد او منځ کې عدد ولیکئ.

_____ ، ۱۷۰ ۸۱۱ ، _____ ، ۸۰۹ ۴۳۶ ، _____ . ۹

_____ ، ۴۴۴ _____ ، ۳۳۳ ۶۳۹ ، _____ ، ۶۳۷ . ۱۰

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرینونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

د څو سلگونو جمع کول

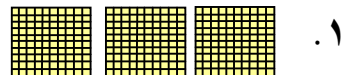
هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلگونو) عددونو کې جمع او تفریق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم یې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

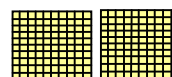
۵۰۰ کیلوگرامه		۵۰۰ کیلوگرامه
۷۰۰ کیلوگرامه		۱۰۰ کیلوگرامه
۲۰۰ کیلوگرامه	۵۰۰ کیلوگرامه	۱۰۰ کیلوگرامه
۶۰۰ کیلوگرامه	۳۰۰ کیلوگرامه	۸۰۰ کیلوگرامه

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۳ سله

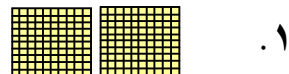
۳۰۰ + ۲۰۰ = ۵۰۰

۲ سله

معلوم یې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع یې کړئ.

سله _____ + سله _____ = سله _____

_____ + _____ = _____

۲. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

۳. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

۴. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

۵. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

۶. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

کورنی دنده: تاسو په خپله د لرگوټو بڼه لونه رسم کړئ او سلیز یې سره جمع کړئ.

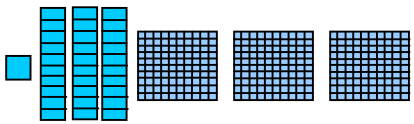

۷. $\begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} + \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array} = \begin{array}{r} \text{سله} \text{ ---} \\ + \text{ ---} \\ \hline \text{سله} \text{ ---} \end{array}$

څلور دېرشم لوست

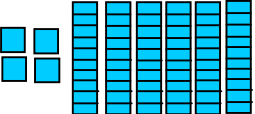
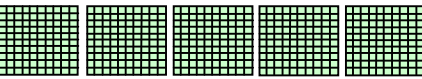
د يوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه درې رقمي عدد سره چې د يويو او لسيز رقمونه يې صفر وي

هدف: زده کونکي يو درې رقمي عدد له بل يو درې رقمي عدد سره چې د يويو او لسيز رقمونه يې صفر وي جمع کړي شي.

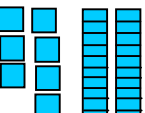
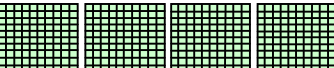
جمع . ۱

۳۳۱	۳ سله ۳ لسه ۱ يو		۱ .
+ ۵۰۰	۵ سله ۰ لسه ۰ يو		
۸۳۱	۸ سله ۳ لسه ۱ يو		= ۸۳۱ ټوله

۲ .

_____	_____ سله _____ لسه _____ يو		۲ .
+ _____	_____ سله _____ لسه _____ يو		
_____	_____ سله _____ لسه _____ يو		

۳ .

_____	_____ سله _____ لسه _____ يو		۳ .
+ _____	_____ سله _____ لسه _____ يو		
_____	_____ سله _____ لسه _____ يو		

۶۴۳	۴۳۹	۶۱۲	۱۸۷	۲۷۳	- ۴
+ ۲۰۰	+ ۵۰۰	+ ۱۰۰	+ ۵۰۰	+ ۳۰۰	

۳۷۴	۵۱۲	۴۸۳	۷۲۸	۵۲۷	- ۵
+ ۴۰۰	+ ۱۰۰	+ ۳۰۰	+ ۲۰۰	+ ۱۰۰	

کورنی دنده: جمع يې کړئ.

۵۴۷	۳۷۱	۴۸۲	۲۴۷	۸۴۷	. ۱
+ ۳۰۰	+ ۵۰۰	+ ۲۰۰	+ ۷۰۰	+ ۱۰۰	

پنځه دېرشم لوست د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه یوله بله سره جمع کړای شي.

د امانې ښوونځي یو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.

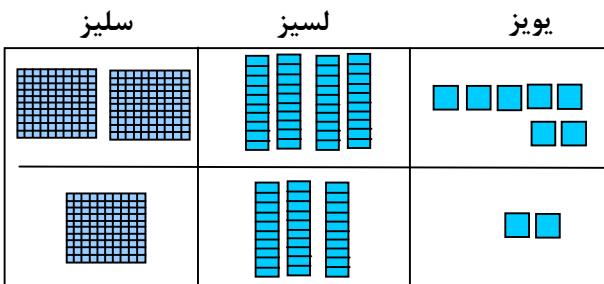

د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.

او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.

دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

سلیز	لسیز	یویز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۹ یو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

۳۷۹ تنه د لوبغاري سالون ته راغلي دي

لومړي یویز جمع کړي
وروسته لسيز او په پای
کې سلیز جمع کړي.

پوښتنه: ولې مونږ لومړي یویز جمع کوو؟

د خپل ملگري سره کار وکړئ له یویزو څخه یې پیل کړئ او جمع یې کړئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

			.۳		
سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷	۲	۷	۵
+ ۱	۶	۱	+ ۴	۱	۹
			.۴		
سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴	۵	۳	۸
+ ۱	۱	۴	+ ۱	۵	۰
			جمع بی کری: ۱۲۹		
۶۱۲	۲۰۶	۱۷۰	۳۴۱	۱۲۹	
+ ۳۵	+ ۱۷۲	+ ۳۱۲	+ ۱۲۸	+ ۳۰	.۵
۴۱۲	۵۰۸	۳۲۵	۱۵۹	۴۰۳	
+ ۴۴	+ ۲۱۰	+ ۷۱	+ ۲۲۰	+ ۲۱۴	.۶
۸۲۳	۷۷۱	۵۳۷	۱۱۱	۳۳۱	
+ ۱۶۴	+ ۱۰۸	+ ۲۱	+ ۴۴۳	+ ۵۱۷	.۷

کورنی دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

			.۱		
سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۲	<input type="text"/>	۶	<input type="text"/>	۱	<input type="text"/>
+ <input type="text"/>	۵	<input type="text"/>	+ ۲	<input type="text"/>	۶
۶	۶	۶	۹	۸	۹

			.۲		
سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۲	<input type="text"/>	۶	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
+ <input type="text"/>	۵	<input type="text"/>	+ ۲	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۶	۶	۶	۹	۸	۹

شپږ دېرشم لوست د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعې عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسيز او یويز په لاندې توګه جمع کولای شو.

$\begin{array}{r} 364 \\ + 273 \\ \hline 7 \end{array}$	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 33%;">سلیز</th> <th style="width: 33%;">لسيز</th> <th style="width: 33%;">یويز</th> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز				
سلیز	لسيز	یويز						

لومړی:
یويز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري د وروستي رقم سره یې جمع کړئ.

$\begin{array}{r} 364 \\ + 273 \\ \hline 37 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \\ + 7 \\ \hline 13 \end{array}$	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 33%;">سلیز</th> <th style="width: 33%;">لسيز</th> <th style="width: 33%;">یويز</th> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز				
سلیز	لسيز	یويز						

دوهم:
لسيز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري د وروستي رقم سره یې جمع کړئ.

$\begin{array}{r} 364 \\ + 273 \\ \hline 637 \end{array}$	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 33%;">سلیز</th> <th style="width: 33%;">لسيز</th> <th style="width: 33%;">یويز</th> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز				
سلیز	لسيز	یويز						

جمع یې کړئ.

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th>سلیز</th><th>لسيز</th><th>یويز</th></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>۳</td><td>۲</td><td>۹</td></tr> <tr><td>+ ۳</td><td>۵</td><td>۴</td></tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز				۳	۲	۹	+ ۳	۵	۴	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th>سلیز</th><th>لسيز</th><th>یويز</th></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>۱</td><td>۶</td><td>۲</td></tr> <tr><td>+ ۵</td><td>۳</td><td>۶</td></tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز				۱	۶	۲	+ ۵	۳	۶	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th>سلیز</th><th>لسيز</th><th>یويز^{-۱}</th></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>۴</td><td>۳</td><td>۶</td></tr> <tr><td>+ ۲</td><td>۵</td><td>۷</td></tr> <tr><td>۶</td><td>۹</td><td>۳</td></tr> </table>	سلیز	لسيز	یويز ^{-۱}				۴	۳	۶	+ ۲	۵	۷	۶	۹	۳
سلیز	لسيز	یويز																																							
۳	۲	۹																																							
+ ۳	۵	۴																																							
سلیز	لسيز	یويز																																							
۱	۶	۲																																							
+ ۵	۳	۶																																							
سلیز	لسيز	یويز ^{-۱}																																							
۴	۳	۶																																							
+ ۲	۵	۷																																							
۶	۹	۳																																							

جمع: که چپري اړتياوې حاصل ونيسئ.

يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز
	۵	۳	۴	۰	۹	۲	۴	۹
+	۵	۴	+	۱	۳	+	۳	۶

يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز
	۲	۵	۴	۵	۳	۲	۷	۴
+	۴	۸	+	۱	۲	+	۶	۱

يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز
	۸	۱	۳	۴	۷	۱	۳	۵
+	۵	۶	+	۷	۲	+	۲	۴

يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز	يويز	لسيز	سليز
	۳	۷	۵	۶	۹	۴	۰	۷
+	۴	۵	+	۶	۰	+	۱	۵

کورنی دنده: حل یې کړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د مرجان ټولګي ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

دواړو ټولګيو ټوله څو کارتونه جوړ کړي دي؟

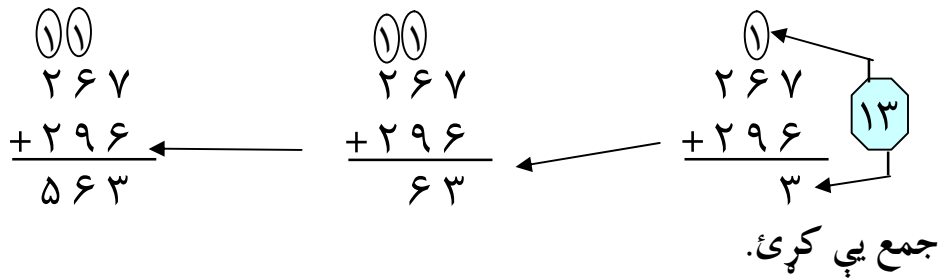
$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: یويز جمع کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ. دویم: لسيز جمع کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ. دریم: سليز سره جمع کړئ

$\begin{array}{r} ۱۵ \\ +۱۹۷ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۱۹۲ \\ + ۴۴ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۱۴۹ \\ + ۷۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۵۶۷ \\ + ۳۳۳ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۴۵ \\ + ۴۵۸ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۳۷۴ \\ + ۱۴۷ \\ \hline \end{array}$. ۱
$\begin{array}{r} ۶۱۴ \\ +۱۸۷ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۱۷۷ \\ +۱۶۸ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۵۸۶ \\ + ۳۶۴ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۴۵۵ \\ + ۱۴۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۳۸ \\ + ۴۴ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۳۶ \\ + ۷۳ \\ \hline \end{array}$. ۲
$\begin{array}{r} ۱۲۳ \\ +۳۴۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۳۴۶ \\ + ۳۶۴ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۵۱۷ \\ + ۴۶۷ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۴۹۴ \\ + ۳۶۳ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۵۳ \\ + ۳۳۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۱۹۸ \\ + ۲۶۷ \\ \hline \end{array}$. ۳

اوه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفریق کړای شي.

لومړی یویز
تفریق کړئ،
دویم لسیز تفریق
کړئ،
دریم سلیز تفریق
کړئ

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۷			
- ۳	۳	۲			
۱	۲	۵			

په ډله ایز توګه کار وکړئ.

۵	۳	۷	۶	۸	۹	۷	۲	۶	۱
- ۲	۱	۶	- ۴	۷	۳	- ۱	۱	۵	
۸	۴	۴	۹	۷	۱	۴	۹	۴	۲
- ۳	۲	۱	- ۳	۲	۰	- ۱	۰	۳	
۶۵۹	۵۷۳	۳۸۹	۴۸۷	۶۷۹	۶۷۹	۴۸۷	۶۷۹	۶۷۹	
- ۲۷	- ۱۳۰	- ۶۴	- ۲۳۷	- ۱۵۱	- ۱۵۱	- ۲۳۷	- ۱۵۱	- ۱۵۱	۳
۶۵۹	۶۷۳	۴۸۹	۵۸۷	۶۸۹	۶۸۹	۵۸۷	۶۸۹	۶۸۹	
- ۴۳۷	- ۱۳۲	- ۱۶۴	- ۳۳۷	- ۲۵۳	- ۲۵۳	- ۳۳۷	- ۲۵۳	- ۲۵۳	۴

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولای شي له یوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلو ته اړتیاوې تفریق کړای شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

۳۱۸ - ۱۴۶ ----- ۲	سلیز 	لسیز 	یویز
----------------------------	----------	----------	----------

لومړی: یویز تفریق کړي که چېرې اړتیاوې د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلي (لسیز، په یوه دانه یې بدلې کړئ)

$$\begin{array}{r} \boxed{2} \boxed{11} \\ 318 \quad 11 \\ - 146 \quad - 4 \\ \hline 72 \quad - 7 \end{array}$$

سلیز 	لسیز 	یویز
----------	----------	----------

دویم: لسیز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې د سلیزو څخه پور واخلي.

په دې لوست کې مونږ یو سلې په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

$$\begin{array}{r} \boxed{2} \boxed{11} \\ 318 \\ - 146 \\ \hline 172 \end{array}$$

سلیز 	لسیز 	یویز
----------	----------	----------

درېم: سلیز تفریق کړئ.

۱- په جوړه یې توګه د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ لومړی یویز تفریق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتیاوې د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلي.

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	۸	۱۵
۴	۶	۱	۷	۴	۵	۶	۹	۵
- ۲	۵	۳	- ۵	۳	۱	- ۲	۴	۸
						۴	۴	۷

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	۲	۹
- ۴	۶	۱

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۱	۲	۷
- ۴	۱	۴

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	۳	۵
- ۳	۱	۹

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۹	۸	۵
- ۲	۹	۰

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۲	۹	۵
- ۲	۱	۸

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۵	۴	۶
- ۲	۱	۸

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۶	۳	۹
- ۴	۲	۶

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۶	۳	۹
- ۴	۲	۶

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۶	۴	۸
- ۹	۱	۳

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	۳	۵
- ۴	۶	۴

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	۳	۵
- ۴	۶	۴

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۰	۵	۴
- ۳	۶	۰

کورنی دنده: په تش ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	☐	۵
- ۲	۴	۰
۹	۰	۳

یویز	لسیز	سلیز
☐	☐	☐
۷	☐	۵
- ۲	۴	۰
۹	۰	۳

دېور اخستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

دریم: سلیز تفریق کړئ.

دویم: لسيز تفریق کړئ که

لومړی: یويز تفریق کړئ که

چېرې اړتیاوې پور واخلي .

چېرې اړتیاوې پور واخلي .

$$\begin{array}{r} \textcircled{5} \textcircled{3} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 375 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{5} \textcircled{13} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 375 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{3} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 375 \end{array}$$

فرق يې ۳۷۵ دی

تفریق يې کړئ.

$$\begin{array}{r} 417 \\ - 332 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 837 \\ - 472 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 840 \\ - 415 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 429 \\ - 156 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 516 \\ - 355 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 346 \\ - 163 \\ \hline \end{array} \quad . 1$$

$$\begin{array}{r} 816 \\ - 432 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 754 \\ - 657 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 963 \\ - 789 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 593 \\ - 328 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 480 \\ - 126 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 763 \\ - 284 \\ \hline \end{array} \quad . 2$$

$$\begin{array}{r} 932 \\ - 556 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 725 \\ - 256 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 574 \\ - 188 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 365 \\ - 187 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 576 \\ - 138 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 655 \\ - 377 \\ \hline \end{array} \quad . 3$$

نه دېرشم لوست

د يوه درې رقمي عدد تفریق د يوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي د صفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفریق کړای شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونو څخه د نورو عددونو تفریق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړي: يويز تفریق کړئ
لسيز صفر دی چې په يويزو بدل شي.

$$\begin{array}{r} 400 \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

دوهم: سليز په لسونو سره بدل کړئ لکه ۱۰ لسونه.

$$\begin{array}{r} 310 \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

درېم: يولسی په ۱۰ يودانه يې سره بدل کړئ.

$$\begin{array}{r} 310 \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

څلورم تفریق يې کړئ.

$$\begin{array}{r} 310 \\ - 136 \\ \hline 264 \end{array}$$

تفریق يې کړئ، يوځای کار وکړئ.

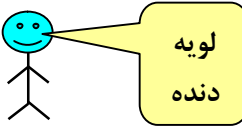
۱.

$\begin{array}{r} 506 \\ - 49 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 603 \\ - 419 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 700 \\ - 363 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 400 \\ - 151 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 540 \\ - 273 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \\ 10 \\ 10 \\ 810 \\ - 325 \\ \hline 485 \end{array}$
--	---	---	---	---	--

۲.

$\begin{array}{r} 903 \\ - 324 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 270 \\ - 207 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 300 \\ - 37 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 500 \\ - 124 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 700 \\ - 540 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 908 \\ - 210 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 300 \\ - 123 \\ \hline \end{array}$
---	---	--	---	---	---	---

د درو رقمي عددونو د جمعې او تفریق مشق او تمرین:

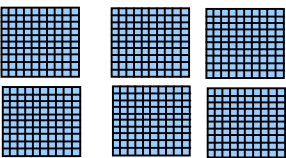
دا لوست تکراري دی او د جمعې د عمليې په اجراء کولو کې تاسو تقویت کوي.

آیا تاسو کولای شئ پوښتنوته ځواب وواياست.

تش ځایونه ډک کړئ.

۱. سله _____ + سله _____ = سله _____

_____ + _____ = _____

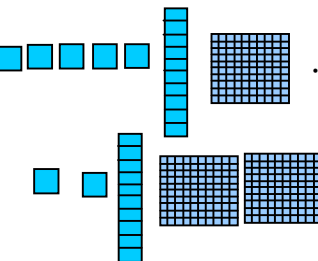

۲. سله _____ لسه _____ یودانه یې _____

_____ + _____ = _____

_____ سله _____ لسه _____ یودانه یې _____

_____ سله _____ لسه _____ یودانه یې _____

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

جمع يې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۲	۷	۶	۴	۲	۵	۶	۷	۳
+ ۱	۴	۵	+ ۳	۴	۸	+	۱	۹

۵. تفریق يې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۵	۲	۶	۳	۳	۷	۸	۳	۷
- ۱	۴	۸	-	۶	۱	- ۲	۲	۵

جمع یا تفریق يې کړئ.

۱۲۷	۳۲۴	۷۰۰	۳۲۴	۸۲۳	۷۶۲
+ ۵۸۴	+ ۲۵۸	- ۲۱۱	- ۳۲	+ ۶۹	- ۵۷۱

۷۰۰	۵۹۱	۶۸۳	۵۵۷	۳۰۷	۴۹۵
- ۳۳۱	- ۱۰۳	+ ۷۷	- ۳۲۹	- ۱۲۲	+ ۱۰۸

۲۹۰	۱۳۹	۶۰۱	۲۷۴	۹۴۷	۴۹۹
+ ۵۷۵	+ ۴۸۳	- ۱۲۷	+ ۶۶۶	- ۳۵۸	+ ۲۰۱

کورنی دنده: د دې لوست د ۶، ۷، او ۸ گڼې پوښتنې حل کړئ.

اووم فصل

د عددونو ضرب او ویش عمليې

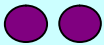

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسیم مفهومونه په ښه آسانی سره زده کړي.

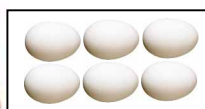
			
۲ ډبرې	۴ ډبرې	۶ ډبرې	۸ ډبرې
_____	_____	_____	_____
			ټوله ۸

متناوب (پیوسته) شمېرل څه ډول دي؟ د جمع کولو په ډول دي، خو عین عدد په تکراري توګه د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب (پیوسته) شمېر وکړئ، وليکئ ټوله څو کېږي؟

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، وپي لیکئ ټوله څو کېږي؟

<p>۲. ۴ وارې ۴، ۴ زیات کړي</p> <p>_____ ، _____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>	<p>۱. ۵ وارې ۲، ۲ زیات کړئ</p> <p>_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>
<p>۴. ۴ وارې درې، درې زیات کړئ.</p> <p>_____ ، _____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>	<p>۳. ۳ وارې ۵، ۵ زیات کړئ</p> <p>_____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>
<p>۶. ۴ وارې ۵، ۵ زیات کړئ.</p> <p>_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>	<p>۵. ۵ وارې ۳، ۳ زیات کړي</p> <p>_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____</p> <p>_____ ټوله</p>

دوه بکسه هر يو يې شپږ هگۍ لري

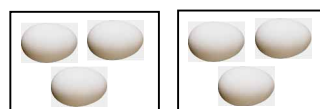
د چرگې ټولې ۱۲ هگۍ

د چرگې هگۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ وېې لیکئ څومره؟

۲. د ۵، ۵ هگيو ۴ بکسه

۱. د ۳، ۳ هگيو ۲ بکسه

--	--	--	--

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې ۶ هگۍ

۴. د ۴، ۴ هگيو ۴ بکسه

۳. د ۴، ۴ هگيو ۲ بکسه

--	--	--	--

--	--

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې _____ هگۍ

۶. د ۳، ۳ هگيو ۶ بکسه

۵. د ۶، ۶ هگيو ۳ بکسه

--	--	--

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې _____ هگۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرگان هر يو يې ۲ پښې لري په يوه ونه باندې ناست دي

شکل يې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ وېې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

_____ ، _____ ، _____ ، _____

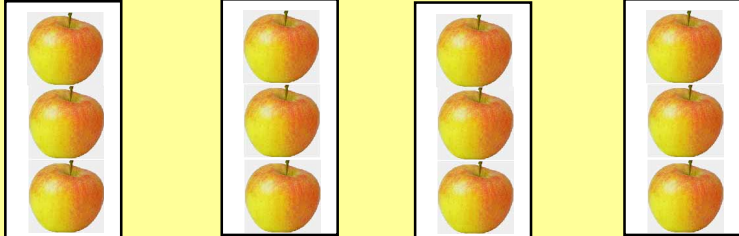
ټولې _____ پښې

يوڅلو بڼنتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)

هدف: دزده کوونکو چمتو کول د ضرب دزده کړې له پاره.

مونږ جمع کولای شو ترڅو پیدا کړو چې ټولې څو منې دي.

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

۳ دانه يې ۴ گروپونه = ۱۲

مساوي گروپونه څه ډول جوړولای شئ

ويي ليکي څومره؟

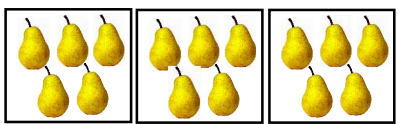
۲.

— + — + — = —

— = — گروپه د

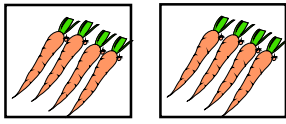
۱.

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۱۵ دانه يې ۳ گروپونه =

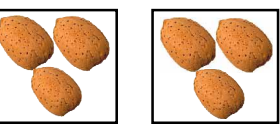
۴.

— + — = —

— = — گروپونه د

۳.

— + — = —

— = — گروپونه د

۵.

— + — = —

— = — گروپونه د

۵.

— + — + — = —

— = — گروپونه د

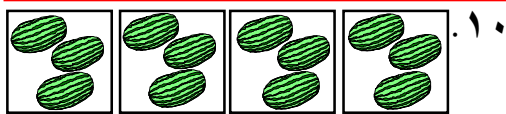
ويي ليکي څومره؟

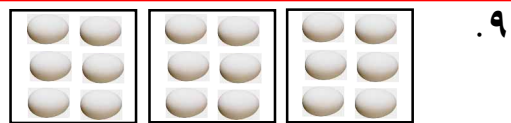
— + — + — = —
— = — گروپونه د

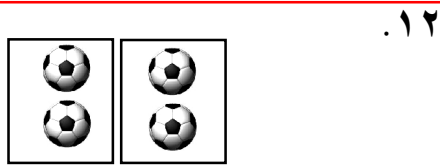
— + — = —
— = — گروپونه د

— + — + — + — = —
— = — گروپونه د

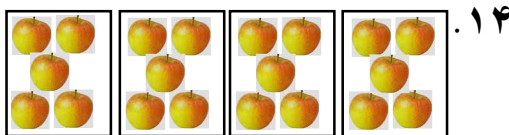
— + — + — = —
— = — گروپونه د

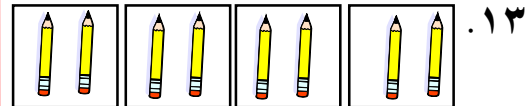
— + — = —
— = — گروپونه د

— + — + — + — = —
— = — گروپونه د

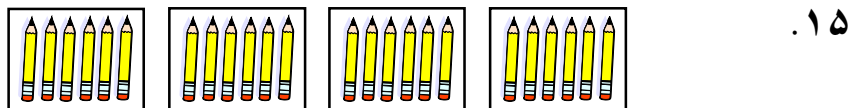

— + — + — + — = —
— = — گروپونه د

— + — + — + — = —
— = — گروپونه د

کورنۍ دنده : ويي ليکي څومره؟

— + — + — + — = —
— = — گروپونه د

دوه څلوېښتم لوست د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې د جمعې اجزايې مساوي وي د جمعې عمليه په ضرب بدليږي.

کوم وخت چې گروپونه مساوي وي جمع يا ضرب کولای شي ترڅو چې مجموعه يې پيدا کړي.

۴ + ۴ + ۴
۳ واري څلور
۳ × ۴ = ۱۲

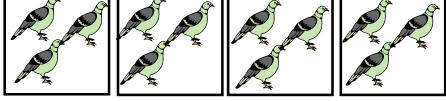
۱۲ حاصل ده

۱۲ × نښه د ضرب ده
۳ واري ۴ مساوي له ۱۲
په ډله نيزه توگه کار وکړي جمع يا ضرب يې کړي ترڅو چې مجموعه يې پيدا کړي.

۱. څومره چوغکي؟ ۴ گروپونه د ۳ دانه يې ۲.

— + — + — = —
— = پنځه —
— × — = — سپي

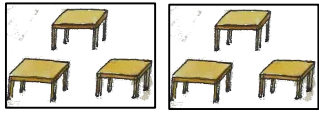
۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲
۱۲ واري ۴
يا ۳ × ۴ = ۱۲ چوغکي

۳. څومره ميزونه؟ ۲ گروپونه د ۳ دانه يې

۴.

— + — + — = —
— = يو —
— × — = — بايسکيلونه

— + — = —
— = درې —
— × — = — ميزونه

۵- دجمعی دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

۱- $2 \times 1 = \square$ یا $1 + 1 = 2$

۲- $3 \times \square = 3$ یا $1 + 1 + 1 = 3$

۳- $4 \times \square = 4$ یا $1 + 1 + 1 + 1 = 4$

۴- $4 \times \square = 8$ یا $2 + 2 + 2 + 2 = 8$

۵- $5 \times \square = 15$ یا $3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$

۶- $3 \times \square = 12$ یا $4 + 4 + 4 = 12$

۷- $\square \times 5 = 10$ یا $5 + 5 = 10$

جمع او ضرب یې کړئ ترڅو حاصل یې پیدا کړئ.

۹. څومره موټرونه

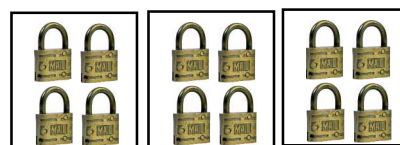
— + — + — = —

— = — څروپونه د

— = درې

— × — = — موټره

۸.

$4 + 4 + 4 = 12$

$12 = 4$ څروپونه د

$12 =$ وارې څلور

یا $12 = 4 \times 3$ قفله

۱۰. خومره کوترې؟

— + — = —

— = — گروپونه د

— = پنځه

يا — × — = — کوترې

۱۱. خو دانې گيلاسونه؟

— + — + — + — = —

— = — گروپونه د

— = دري

يا — × — = — گيلاس

۱۲. خومره گلان؟

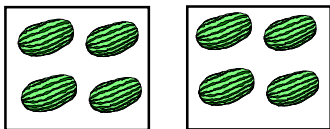
— + — + — + — = —

— = — گروپونه د

— = پنځه

يا — × — = — گلونه

۱۳. خومره خټکي؟

— + — = —

— = — گروپونه د

— = خلور

يا — × — = — خټکي

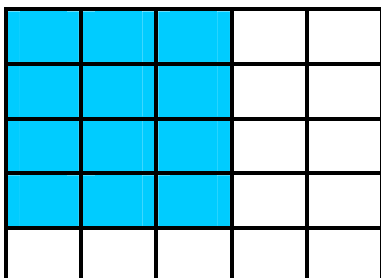
کورنۍ دنده:

د دې لوست پاتې ټولې پوښتنې بشپړې کړئ.

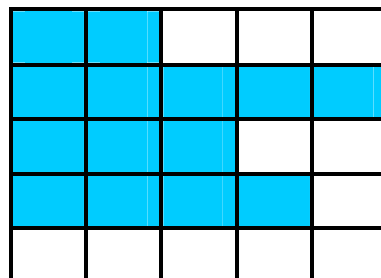
درې څلوربڼستم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې د جمعې اجزايې مساوي نه وي د جمعې عمليه په ضرب باندې بدلېدلای نشي.

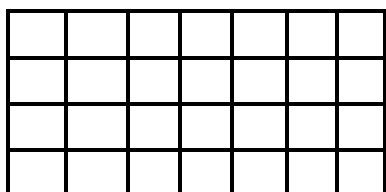
په یاد یې
ولری چې
کتارونه په
بوسره په مخ
څي؟

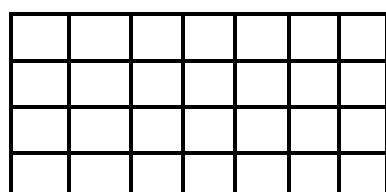
دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خانې دي.
۴ کتارونه
۳ مربع گاني په هر کتار کې
 $۱۲ = ۳ \times ۴$ رنگه مربع گاني

دا کتارونه د رنگ شوي مربعاتو
مختلف شمېر لري.
کتارونه یوله بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

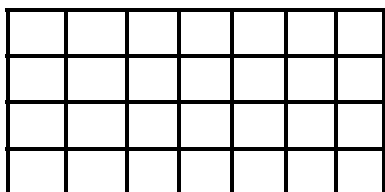
مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنگ یې کړئ چې کتار وښيي وېي لیکي څومره؟

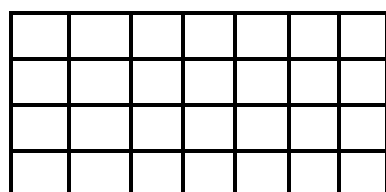
۲.
_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۱.
_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

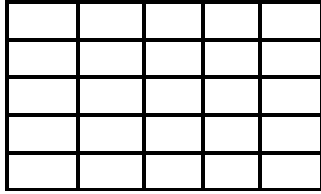
۴.
_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۳.
_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

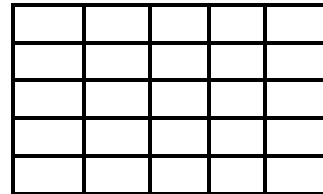
مساوي ڪٽارونه رنگه ڪري ويهي لکي حاصل يي پيدا ڪري.

٦. ٤ ڪٽاره ٢ ڊيگري وٺي

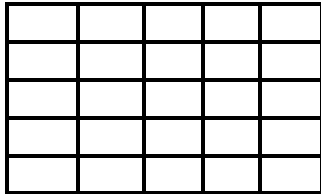
ڪٽاره _____
په هر ڪٽار ڪي _____
_____ = ٢ × ٤

٥. ٣ ڪٽاره ٤ ڊيگري وٺي

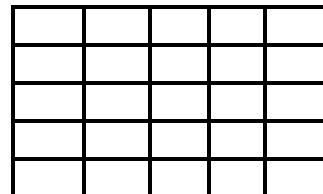
ڪٽاره ٣
په هر ڪٽار ڪي ٤
١٢ = ٤ × ٣

٨. ٥ ڪٽاره ٥ ڊيگري وٺي

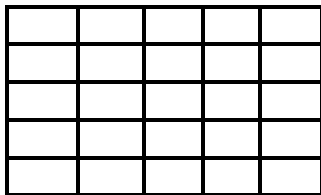
ڪٽاره _____
په هر ڪٽار ڪي _____
_____ = ٥ × ٥

٧. ٤ ڪٽاره ٥ ڊيگري وٺي

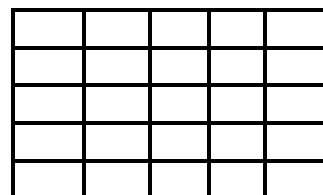
ڪٽاره _____
په هر ڪٽار ڪي _____
_____ = ٥ × ٤

١٠.

ڪٽاره _____
په هر ڪٽار ڪي _____
_____ = ٥ × ٣

٩.

ڪٽاره _____
په هر ڪٽار ڪي _____
_____ = ٣ × ٣

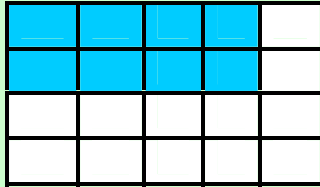
ڪورني ڏنڊه: ٽول تمرينونه حل ڪري وروسته:

١. ڊاسي شڪلونه رسم ڪري چي ٣ × ٥ وٺي
٢. ڊاسي شڪلونه رسم ڪري چي ٥ × ٧ وٺي

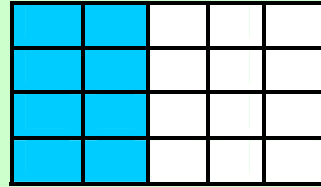
څلور څلوېښتم لوست په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي پروانه کوي یعني د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

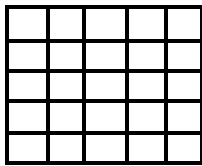

$$4 \times 2 = 8$$

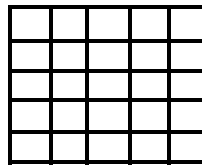

$$2 \times 4 = 8$$

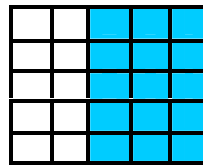
مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنگ کړئ او حاصل یې پیدا کړئ.

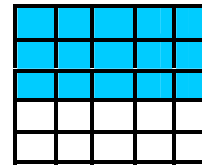
$$4 \times 3 = \text{---} , 3 \times 4 = \text{---}$$

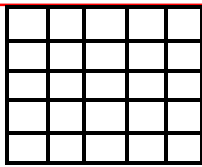
.۲

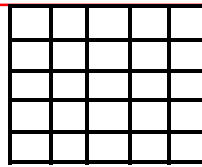
$$3 \times 5 = 15 , 5 \times 3 = 15$$

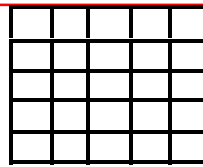
.۱

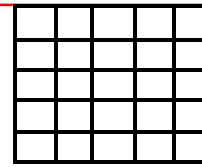
$$1 \times 5 = \text{---} , 5 \times 1 = \text{---}$$

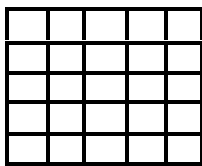
.۴

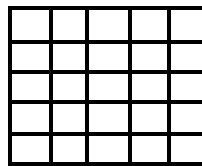
$$2 \times 3 = \text{---} , 3 \times 2 = \text{---}$$

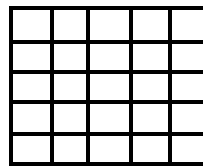
.۳

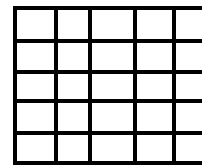
$$2 \times 4 = \text{---} , 4 \times 2 = \text{---}$$

.۶

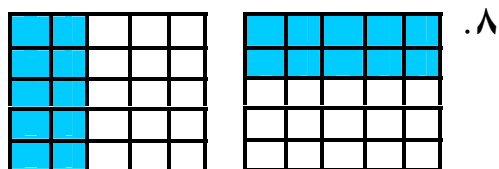

$$5 \times 4 = \text{---} , 4 \times 5 = \text{---}$$

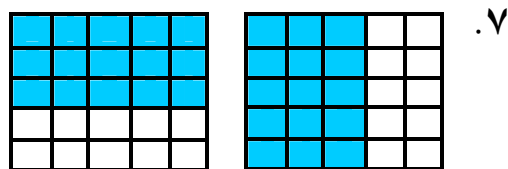

.۵

د ضرب حاصل پیدا کړئ.

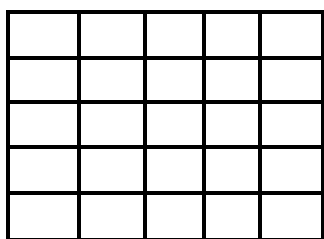
۸. $۵ \times ۲ = \text{---}$ ، $۲ \times ۵ = \text{---}$

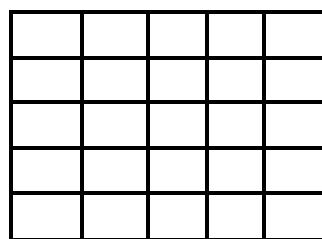
۷. $۳ \times ۵ = \text{---}$ ، $۵ \times ۳ = \text{---}$

۸. تاسو په خپله عیني عدد ولیکئ او کتارونه یې رنگ کړئ. د ضرب ډول،

ډول پوښتنې ولیکي.

_____ x _____ = _____

_____ x _____ = _____

وړې ډبرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پیدا کولو کې مرسته وکړي.

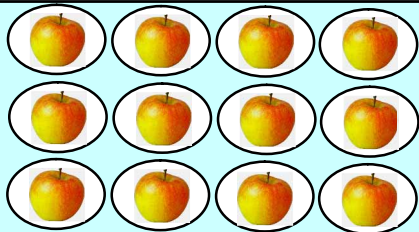
۱۱.	۱۰.	۹.
$۴ \times ۵ = \text{---}$	$۲ \times ۹ = \text{---}$	$۴ \times ۶ = \text{---}$
$۵ \times ۴ = \text{---}$	$۹ \times ۲ = \text{---}$	$۶ \times ۴ = \text{---}$

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۳.	۲.	۱.
$۸ \times ۳ = \text{---}$	$۳ \times ۶ = \text{---}$	$۲ \times ۷ = \text{---}$
$۳ \times ۸ = \text{---}$	$۶ \times ۳ = \text{---}$	$۷ \times ۲ = \text{---}$

پنځه څلويشتم لوست په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سرېره په افقي (په يوه ليک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (يو تریبل لاندې) هم پوه شي

$$\begin{array}{r} 4 \times 3 = 12 \end{array}$$

کله چې ضرب کوي تاسو د ضرب عملیه په دوه ډوله لیکلای شي.

په هر کتار کې ۴ منې
کتارونه ۳ ×

ټوله ۱۲ دانې منې

۲. ۴ ، (۲) دانه يي

گروپ

$$\begin{array}{r} 4 \times 2 = \text{---} \\ \times 2 \end{array}$$

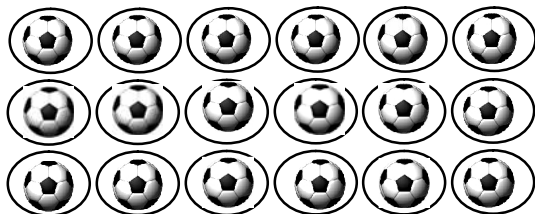
۱. د ضرب حاصل پیدا کړئ ۲ کتاره دي.

$$\begin{array}{r} 7 \times 2 = 14 \\ \times 2 \end{array}$$

کتاره ۱۴

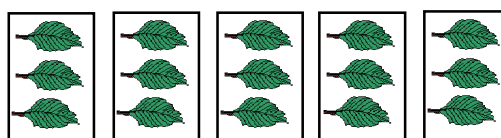
۴. ۳ کتاره د ۶

$$\begin{array}{r} 3 \times 6 = \text{---} \\ \times 6 \end{array}$$

گروپ

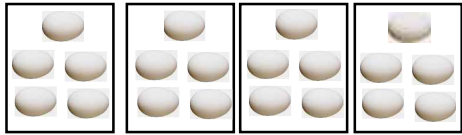
۳. ۵ گروپ د ۳

$$\begin{array}{r} 5 \times 3 = \text{---} \\ \times 3 \end{array}$$

گروپ

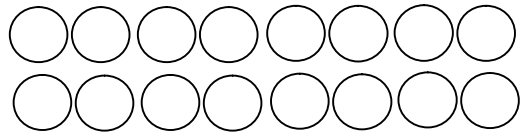
۸. ۴ گروپونه ۵ د

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array} \quad \square \times \square = \square$$

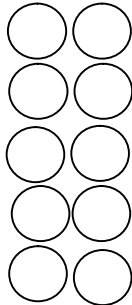
۷- عددی جملې په دوه ډوله وليکئ

۲ کتاره ۸ د

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array} \quad 8 \times 2 = 16$$

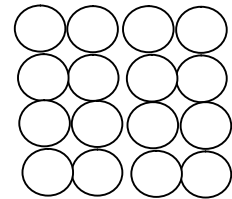
۱۰.

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\square \times \square = \square$$

۹. ۴ کتارونه ۴ د

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\square \times \square = \square$$

ضرب يې کړئ بنایي چې تاسو کوچنی ډبرې استعمال کړئ.

$$\begin{array}{r} 7 \\ \times 1 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \\ \times 2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ \times 7 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ \times 2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \\ \times 4 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \\ \times 2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ \times 2 \\ \hline \end{array} \quad .1$$

$$2 \times 3 = \square \quad , \quad 3 \times 3 = \square \quad , \quad 4 \times 3 = \square \quad .2$$

$$2 \times 4 = \square \quad , \quad 3 \times 4 = \square \quad , \quad 4 \times 4 = \square \quad .3$$

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

شپږ څلورېنتم لوست

د عبارتې پوښتنو په حل کې د ضرب د عملې کارول

هدف: زده کوونکي د ریاضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د ریاضي افاده یې هم ولیکلای شي.

د ضرب د عملې څخه په کار اخستو سره حل یې کړئ عددي جملې یې ولیکئ او د ضرب حاصل پیدا کړئ.

۱. د مرسل په بوتې کې ۳ سره گلونه دي او هر گل ۶ پانې لري ټولې څو پانې لري؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

د گل ټولې پانې

۲. موسکا کباب پخوي او هغې د کباب ۶ سیخونه پاخه کړي دي د کباب هر

سیخ یې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کیږي؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله ټوټې غوښه

۳. فریبا په هره گلدانۍ کې دوه بوتې کینول ووايئ چې هغې په ۵ گلدانو کې

څو بوتې کینولي دي؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله بوتې

۴. د جملې په بڼ کې په هر کتار کې د خټکیو ۴ تخمونو د پاره ځای شته ۳

کتاره یې ډک شوي دي. یو کتار یوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کیږي.

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتې پوښتنې جوړې او د عملې عددي افادې ولیکئ او هم د

ضرب حاصل یې پیدا کړئ.

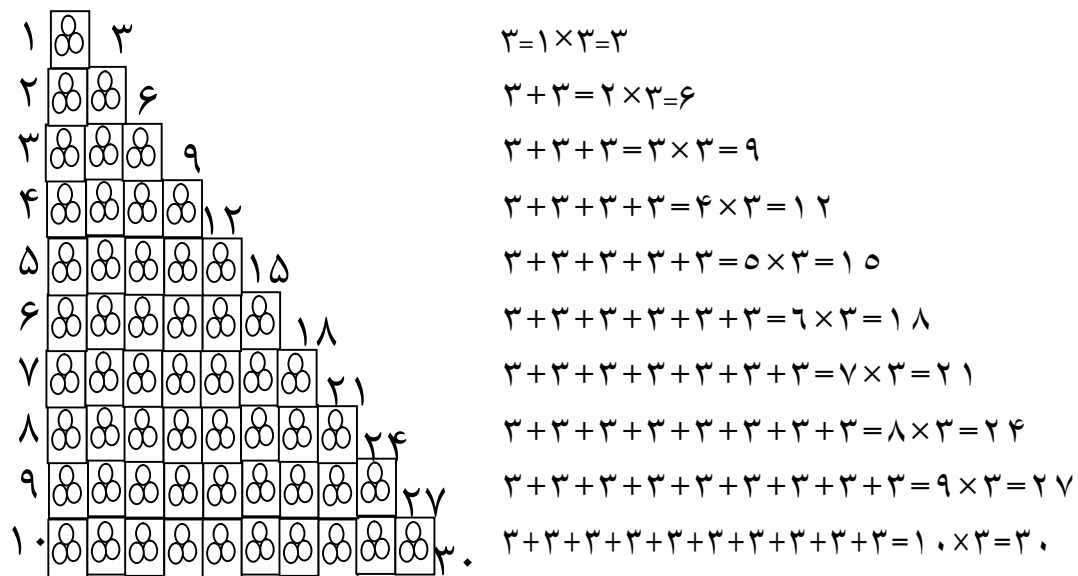
اوه څلورېنښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: د شیانو په کارولو سره زده کوونکي باید د ۲ د ژبني ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

۱	★★	۲	$1 \times 2 = 2$									
۲	★★	★★	۴	$2 \times 2 = 4$								
۳	★★	★★	★★	۶	$3 \times 2 = 6$							
۴	★★	★★	★★	★★	۸	$4 \times 2 = 8$						
۵	★★	★★	★★	★★	★★	۱۰	$5 \times 2 = 10$					
۶	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۲	$6 \times 2 = 12$				
۷	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۴	$7 \times 2 = 14$			
۸	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۶	$8 \times 2 = 16$		
۹	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۸	$9 \times 2 = 18$	
۱۰	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۲۰	$10 \times 2 = 20$

لکه د ۲ ضرب د ۳ ضرب هم د شکل له مخې په لاندې توگه په لاس راوړو.

د ۴ ضرب

$$\begin{aligned} 1 \times 4 &= 4 \\ 2 \times 4 &= 8 \\ 3 \times 4 &= 12 \\ 4 \times 4 &= 16 \\ 5 \times 4 &= 20 \\ 6 \times 4 &= 24 \\ 7 \times 4 &= 28 \\ 8 \times 4 &= 32 \\ 9 \times 4 &= 36 \\ 10 \times 4 &= 40 \end{aligned}$$

د ۵ ضرب

$$\begin{aligned} 1 \times 5 &= 5 \\ 2 \times 5 &= 10 \\ 3 \times 5 &= 15 \\ 4 \times 5 &= 20 \\ 5 \times 5 &= 25 \\ 6 \times 5 &= 30 \\ 7 \times 5 &= 35 \\ 8 \times 5 &= 40 \\ 9 \times 5 &= 45 \\ 10 \times 5 &= 50 \end{aligned}$$

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

$$3 \times \boxed{2} = 6$$

$$3 \times \boxed{} = 9$$

$$3 \times \boxed{} = 12$$

$$3 \times 5 = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times 6 = 18$$

وروسته د ۲ عدد په لسيزو يعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسيزو په
 ځای کې شتوالی لري يو لسي دی د ۲ سره د هغه د ضرب حاصل د ۲
 عدد نه دی خو ۲ لسي يعنې ۲۰ دي.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 6 \\ 20 \end{array}$$

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل يعنې د يويزو او
 لسيزو ځايونه داسې په لاس راځي.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 6 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$$

مثال:

غواړو ۱۲ د عدد په ۴ کې ضرب کړو. د ضرب حاصل

لسيز	يويز
۱	۲

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

لکه مخکنی مثال ۴ په يويزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي يعنې:

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline 8 \end{array}$$

اوس د ۴ عدد په لسيزو کې چې په حقيقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د
 هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې بايد پوه شو چې ۴، څلور يويز نه
 دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسيزو په ځای کې لیکو يعنې:

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline 48 \end{array}$$

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.
مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

یویز	لسیز
۳	۱

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنی (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د ۱۵ د یویزو رقم یعنی ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسی دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنی (۱) کې ضرب کړو د حاصل شوي یادداشت سره یې جمع کوو چې د ۶ عدد په لاس راځي او د ۶ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ۶۵ حاصل کیږي.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 5 \\ \hline 65 \end{array}$$

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

$\begin{array}{r} 21 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 18 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 17 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 14 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 25 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

نه څلورېنتم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تير لوست کې مو ولوستل چې:

$$۱ + ۱ = ۲ \quad \text{يا} \quad ۲ \times ۱ = ۲$$

$$۱ + ۱ + ۱ = ۳ \quad \text{يا} \quad ۳ \times ۱ = ۳$$

$$۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ \quad \text{يا} \quad ۴ \times ۱ = ۴$$

$$۱ + ۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۵ \quad \text{يا} \quad ۵ \times ۱ = ۵$$

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي

د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کيږي يعنې:

$$۶ \times ۱ = ۶$$

$$۷ \times ۱ = ۷$$

$$۸ \times ۱ = ۸$$

$$۲۵ \times ۱ = ۲۵ \quad \text{او نور.}$$

پنخوسم لوست

د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل یې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په یوازې توګه صفر په معنا د هیڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زیات شي بیا هم هیڅ دی یعنې:

$$۰ = ۱ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ = ۰ \text{ یا } ۲ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ یا } ۳ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ یا } ۴ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ یا } ۵ \times ۰ = ۰$$

په همدې ډول:

$$۶ \times ۰ = ۰$$

$$۷ \times ۰ = ۰$$

$$۸ \times ۰ = ۰$$

$$۹ \times ۰ = ۰$$

د پورتنی مثال له مخې ویلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق او تمرین:

۱- د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰$$

۲- دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ. $۹ \times ۰ =$

$$۱۱ \times ۰ =$$

يو پنځوسم لوست

د گروپونو جوړول

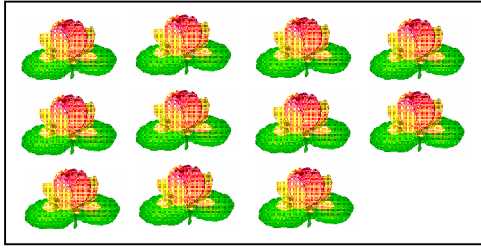
هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې دپاره چمتو کوي.

د خپل یوه ملگري سره کار وکړئ
 ۲۰ کوچنی ډبرې استعمال کړئ.
 مساوي گروپونه جوړ کړئ.
 هلته څو گروپونه دي؟
 څومره کوچنی ډبرې پاتې دي؟

په جوړه یې توگه کار وکړئ هر هره جوړه دې ۲۰ کوچنی ډبرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

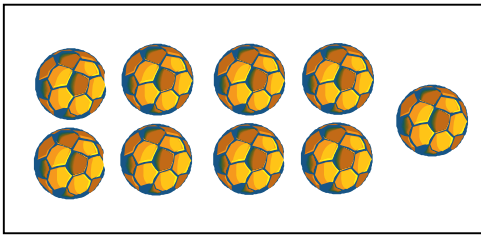
	عملیه	مساوي گروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ گروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ گروپونو جوړول		
۳	د ۲ گروپونو جوړول		
۴	د ۸ گروپونو جوړول		
۵	د ۳ گروپونو جوړول		
۶	د ۶ گروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ گروپونو جوړول		

ويي ليکي څومره؟
۸.

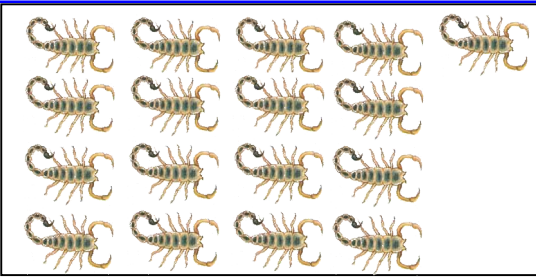
گلان _____
د هرو ۵ گلانو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتي _____

۹.

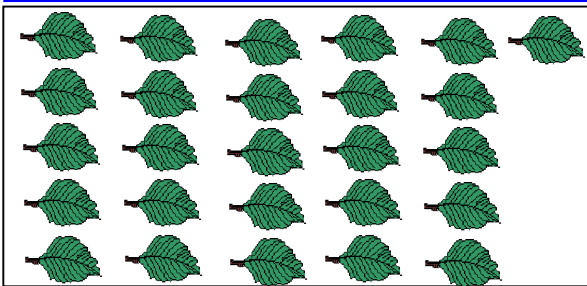
توپ _____
د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دايره وکارئ.
توپونه _____
پاتي _____

۱۰.

خزندې _____
د هرو ۴ خزندو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتي _____

۱۱.

پاني _____
د هرو ۶ پانو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتي _____

کورنۍ دنده: کله تکرار

$\begin{array}{r} 28 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 567 \\ - 21 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 32 \\ + 29 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 174 \\ + 348 \\ \hline \end{array}$	- ۱
$\begin{array}{r} 4 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 36 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 72 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 5 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 712 \\ - 227 \\ \hline \end{array}$	- ۲

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

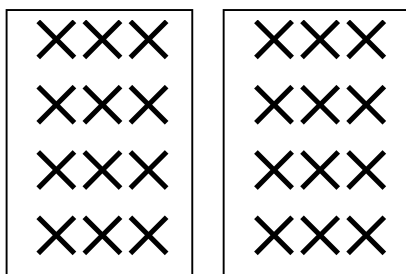
د خپل یوه ملگري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

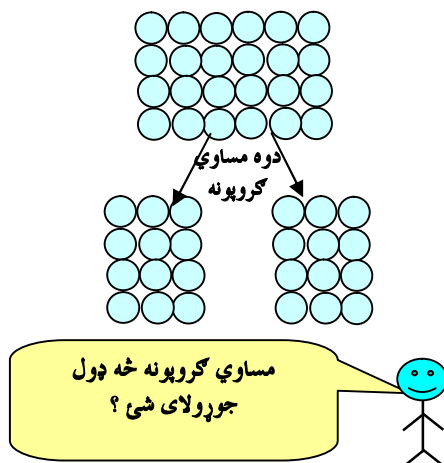
لومړي: مساوي گروپونه جوړ کړئ دوهم: د هر گروپ لپاره یو چوکاټ

رسم کړئ د هر شي یا قلم لپاره یوه

نښه وټاکئ.

په هر گروپ کې ۱۲ دي

۲ گروپونه د ۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

۱. لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي گروپونه جوړ کړئ. د هر گروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲. په هر گروپ کې _____ دي . او _____ گروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري

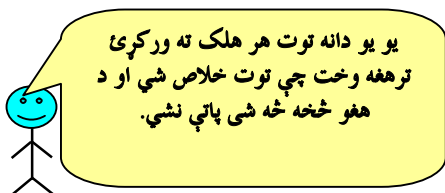
۳. په هر گروپ کې _____ دي . او _____ گروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۴.

په هر گروپ کې _____ دي.
او _____ گروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۵.

په هر گروپ کې _____ دي.
او _____ گروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

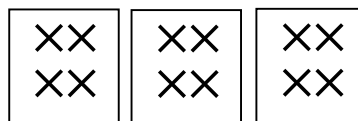

۶.

۳ هلكان ۱۸ دانې توته لري.
هغوی، توت په مساوي توگه وويشل.
هر هلك خودانې توته په لاس راوړل.
هر هلك ۶ دانې توته په لاس راوړل.

۸. ۸ هلكان په دوو مېزو کې گډ دي
په هر مېز کې څو هلكان دي؟

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالينو کې گډ دي.
نوپه يوې قالينې کې به څو تنه گډ وي.

_____ هلكان په هر مېز کې

۴ تنه په هره قالينې کې

۱۰. ۵ هلكان په ۱۰ پنسلونو کې گډ دي.
هر هلك ته څو پنسلونه رسېږي؟

۹. ۴ هلكان په ۱۶ بالونو کې گډ دي.
هر هلك ته څو بالونه رسېږي؟

_____ پنسلونه د هر هلك لپاره

_____ بالونونه د هر هلك لپاره

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

درې پنځوسم لوست

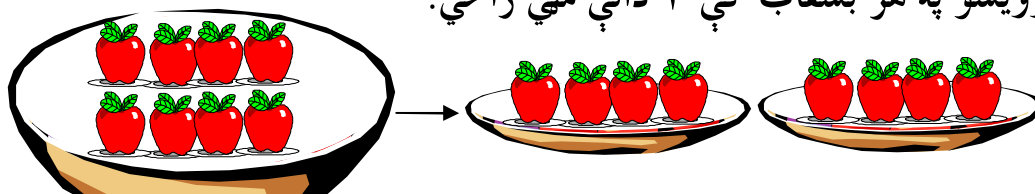
ویش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شیانو په ویش کې خپل ستونزې حل کړي.

د یوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یادېږي دا

(\div ، $\frac{\quad}{\quad}$) د تقسیم نښې دي .

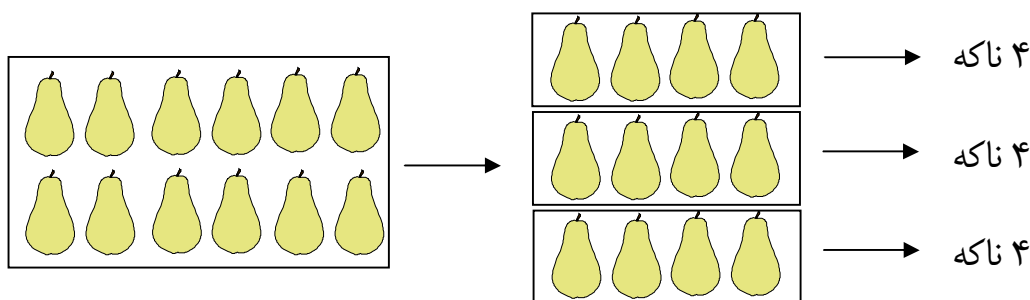
که چېرې په یوه پټنوس کې ۸ دانې منې ولرو او هغه په دوو بشقابو کې ویشو په هر بشقاب کې ۴ دانې منې راځي.

مونږ په ریاضي کې دمنډو د تقسیم عملیه، چې په دوو مساوي برخو

ویشل کېږي داسې لیکو $4 = \frac{2}{8}$ د ویش حاصل 2 مقسوم علیه 4 مقسوم 8

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي له څلورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. که چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصلېږي.

په ریاضي کې د ۱۲ ناکو د تقسیم عملیه، چې په درو مساوي برخو ویشل کېږي

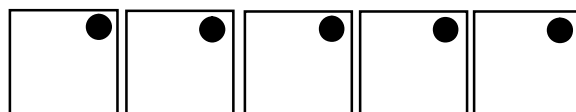
داسې لیکو: $4 = \frac{3}{12}$ د ویش حاصل 3 مقسوم علیه 4 مقسوم 12

مشق او تمرین

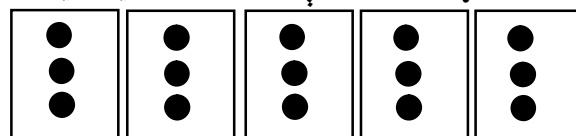
۵ هلکان په ۱۵ مریو کې ګډه دي. هر هلک څومری په لاس راوړي؟
لومړي: ۵ ګروپونه وښایاست.

دوهم: یوه، یوه مری-وهر ګروپ ته ورکړئ.

دریم: تر هغه پوري دوام ورکړئ ترڅو چې مری-خلاصی شي.

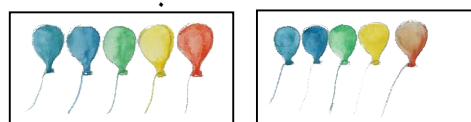
$$۱۵ \div ۵ = ۳ \text{ سره } ۳ \text{ مساوي له } ۵ \text{ تقسیم پر}$$

۱۵ مری-چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مری-رسېږي.

په جوړه بې توګه کار وکړئ. د مساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنی ډبرې استعمال کړئ
عبارتي پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

۲. ۱۶ مری-د غاړې په ۲ امیلو باندي
وویشئ

۱. دوه هلکان په ۱۰ بالونو کې ګډه دي
وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

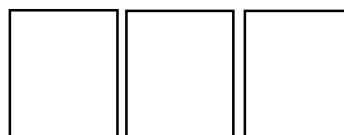

$$۱۰ \div ۲ = ۵$$

----- ÷ ----- = -----

۴-۱۲ چوغکې دونې په ۲ ښاخو باندي وویشئ، هر ښاخ به
څو چوغکې ولري؟

۳. ۹ دانې د ګیلاس میوه په ۳ بشقابونو کې په مساوي ډول کښېږدي.

----- ÷ ----- = -----

۶-۳ هلکان په ۱۵ موټرګیو کې ګډه دي، هر هلک ته څو موټرګیه رسېږي.

□ □ □

----- ÷ ----- = -----

۵-۸ ګوډي پرانه ۲۵ هلکانو ترمنځ ګډه دي، هر یوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي.

□ □

----- ÷ ----- = -----

۸-۵ کڅوړي ۲۵ مری لري هر ه کڅوړه به څو مری ولري

□ □ □ □ □

----- ÷ ----- = -----

۷-۲۰ قلمه تباشیر په ۴ چوکاټونو کې په مساوي ډول وویشي

□ □ □ □

----- ÷ ----- = -----

۱۰-۹ مرغی په ۳ قفسونو کې په مساوي ډول وویشي مرسته: لومړی ګروپونه جوړ کړي

۹-۱۲ هلکان په ۳ ګازو کې لوبې کوي په هر ګاز کې څو هلکان لوبې کوي

□ □ □

----- ÷ ----- = -----

----- ÷ ----- = -----

کورنۍ دنده: حل یې کړئ عددي جملې ولیکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱- ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري که چېرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبه ورکړي. د

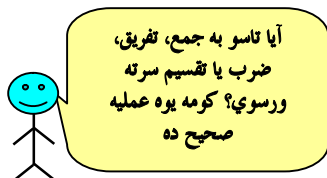
ادریس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

----- ÷ ----- = ----- د ادریس ملګري

۲- حیدر ۱۴ منې لري که چېرې هغه خپل هر ورور ته ۷ منې ورکړي

وویاست چې حیدر به څو وروڼه ولري؟

په يوه ډگر کې ۶ خیمې دي چې د هرې خیمې په دننه کې ۳ هلکان دي.
ټوله هلته څو هلکان دي؟

آيا تاسو به جمع، تفریق، ضرب يا تقسيم سرته ورسوي؟ کومه يوه عمليه صحيح ده

$$6 - 3 = 3$$

$$6 \times 3 = 18$$

$$6 \div 3 = 2$$

د پوښتنې صحيح حل په شاوخوا باندې د ايره وکارئ.

۱. ۲ هلکان قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره يوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

$$2 + 3 = 5$$

$$3 - 2 = 1$$

$$2 \times 3 = 6$$

۲. ۵ هلکان ماهي نيسي.

اوهر هلک ۳ ماهي ونيول

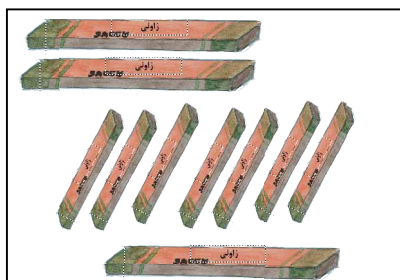
هلکانو ټول څو ماهي نېولي دي؟

$$15 \div 3 = 5$$

$$5 - 3 = 2$$

$$5 \times 3 = 15$$

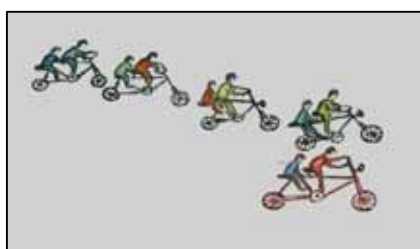
۳. ۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي ډول ویشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسېږي؟

$$2 \times 5 = 10 \quad 10 \div 5 = 2 \quad 10 + 5 = 15$$

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي. اوس څو هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست دي

$$8 - 2 = 6 \quad 8 \div 2 = 4 \quad 8 + 2 = 10$$

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په یوه سفر کې له ۵ بایسکلونو څخه په مساوي توګه کار واخلي په یوه بایسکل کې څو هلکان ګډېږي (شریک)؟

$$10 - 5 = 5 \quad 10 + 5 = 15 \quad 10 \div 5 = 2$$

کورنۍ دنده:

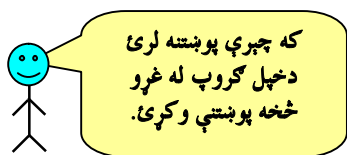
دهرې عددې جملې لپاره یو عبارت ولیکئ

۱. $4 \times 2 = 8$

۲. $12 \div 2 = 6$

۳. $17 - 9 = 8$

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

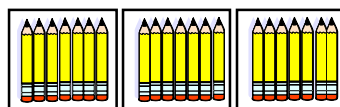

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ
ویې لیکي څومره؟

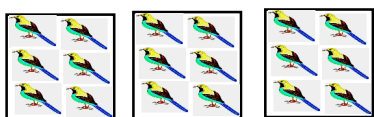
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

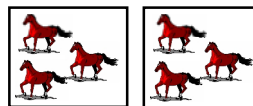
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

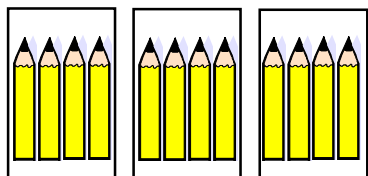
$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیدا کړئ.

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

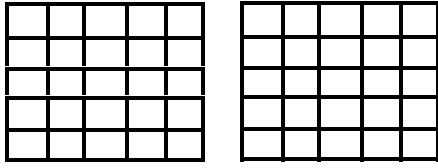

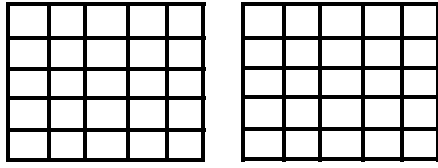
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د}$$

مساوي ڪٽارونه جوڙ ڪري. هر ڪٽار رنگ ڪري، او حاصل ٿي پيدا ڪري.

۲ ڪٽاره د ۴ ۳ ڪٽاره د ۵ ۵ ڪٽاره د ۳ ۴ ڪٽاره د ۲

۷. ۲ × ۴ = — ۴ × ۲ = —

۸. ۳ × ۵ = — ۵ × ۳ = —

۹. ضرب ٿي ڪري.

$\begin{array}{r} 17 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 23 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 25 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

۱۰. لوبي وڪري، افاده جوڙه ڪري جمع ٿي ڪري، تقسيم ٿي ڪري، ۱۲ ڪوچني ڊبري استعمال ڪري.

په هر گروپ کي — ڪوچني ڊبري دي.
او — گروپونه د — په ۱۲ کي شته

۱۱.

هلته په هر گروپ کي — ڪوچني ڊبري
هلته — گروپونه د — په ۱۲ کي دي.

د ڪوچنيو ڊبرو شخه مساوي گروپونه جوڙ ڪري، رسم ٿي ڪري.

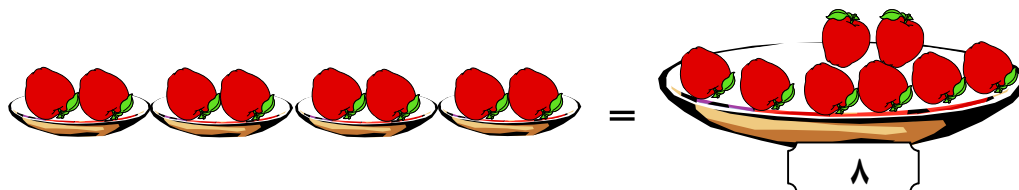
<p>۱۳. ۴ ڪڙورې ۱۶ مري لري. هره ڪڙوره شو مري لري. — ÷ — = —</p>	<p>۱۲. ۱۶ چوغڪي په ۲ بناخو باندي ناستي دي په هر بناخ باندي شو چوغڪي شتوالي لري — ÷ — = —</p>
--	--

ڪورني دنده: د دي لوست ٿول تمرينونه حل ڪري.

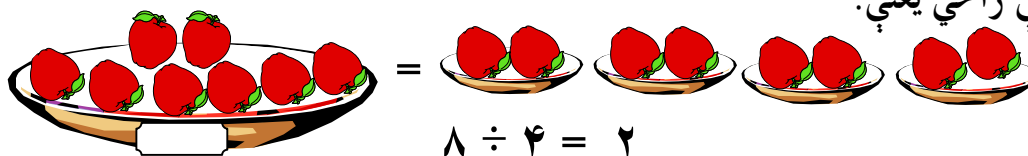
څلور پنځوسم لوست د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکې (رابطه)

هدف: زده کونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي او که چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم او ضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

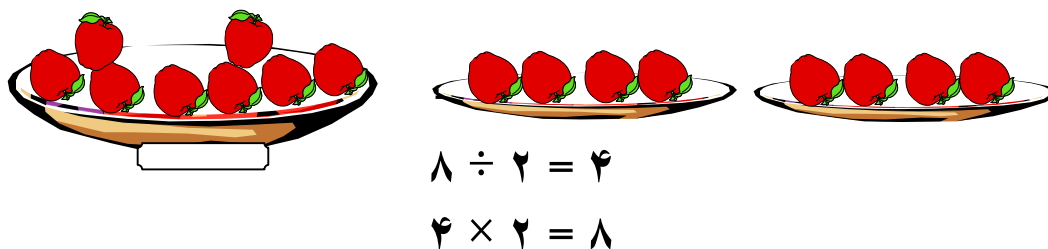
لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هر بشقابه کې دوه، دوه دانې منې دي.

د ټولو منو شمېر $8 = 2 \times 4$ دي. اوس که چېرې 8 دانې منې په 4 بشقابو کې وويشو په هر بشقابه کې 2 دانې منې راځي يعنې.

په همدې ډول که چېرې 8 دانې منې په 2 بشقابو کې وويشو.

ليدل کېږي چې په هر بشقابه کې 4 دانې منې دي نو ويلاي شو. که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې وويشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم علیه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: $6 \div 3 = 2$

$6 \div 2 = 3$

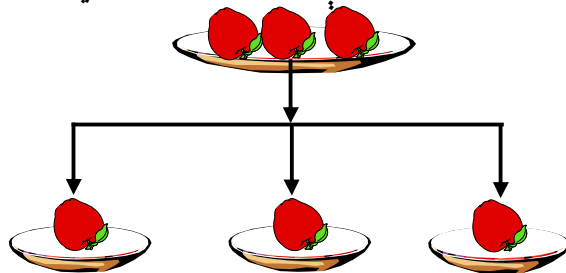
$3 \times 2 = 6$

پنځه پنځوسم لوست

د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې يو عدد په خپل ځان ووېشل شي پایله يې (۱) ده.

په يوه بشقاب کې ۳ دانې منې دي، فرهاد هغه په ۳ کوچنيو بشقابونو کې وېشي ليدل کېږي چې په هر بشقاب کې يوه دانه منه راځي.

پورتنۍ وېشنه په رياضي کې داسې ليکل کېږي.

$$3 \div 3 = 1 \quad \text{يا} \quad \begin{array}{r} 3 \quad | \quad 3 \\ - 3 \quad | \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

له دې څخه ويلاى شو هر عدد چې په خپل ځان ووېشل شي د هغه حاصل (خارج قسمت) يو دى نو ليکلاى شو چې:

$$\begin{array}{ll} 1 \div 1 = 1 & 4 \div 4 = 1 \\ 2 \div 2 = 1 & 5 \div 5 = 1 \\ 3 \div 3 = 1 & \end{array}$$

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

$$\begin{array}{ll} 6 \div 6 = ? & 8 \div 8 = ? \\ 7 \div 7 = ? & 9 \div 9 = ? \end{array}$$

شپږ پنځوسم لوست

د يوه عدد ويشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې ويشل شي نتيجه يې په خپله هم هغه عدد ده.

گرانو زده کوونکو تاسو هر يو خپل ټولگيوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او ووايست چې ستاسو دټولگيوال په لاس کې څو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقيقت کې د يوه عدد ويشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل يې داسې لیکو.

$$\begin{array}{r}
 2 \quad | \quad 1 \\
 -2 \quad | \\
 \hline
 \end{array}$$

يا $2 \div 1 = 2$

په همدې ډول که چېرې شريف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې يوې خور نازي ته ور ويخني ويلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري. چې دا عمل هم د يوه عدد ويشل په (۱) باندې دی. د دې رياضي شکل داسې دی.

$$3 \div 1 = 3$$

له دې مثالونو څخه پوهيدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وويشل شي د ويش حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

$$2 \div 1 = 2 \quad \text{نو ليکلای شو چې:}$$

$$3 \div 1 = 3$$

$$4 \div 1 = 4$$

$$5 \div 1 = 5$$

تمرین لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب ووايست.

$$6 \div 1 = ? \quad 8 \div 1 = ?$$

$$7 \div 1 = ? \quad 9 \div 1 = ?$$

اتم فصل

د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست
غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې په پنخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کیده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپېژندلو لپاره چمتو کړي.

په خپل ټولگي کې د اندازې نیولو لپاره یو شی وټاکي د هغه جگوالي او یا اوږدوالي اندازه کړي.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکي.

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړي او چارټ بشپړ کړي.

اندازه نیول	داندازه کولو واحد	زه څه شی اندازه کوم	
کابو ۲۰ لويشتي	دزده کوونکي لويشت	ور	۱
کابو _____	_____	_____	۲
کابو _____	_____	_____	۳

کورنۍ دنده: د موسکا قد یې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی یې په لوبشت سره اندازه کړل او وروسته یې په پنسل سره اندازه کړ. آیا ویلای شي چې د موسکا قد څولوبشتي او یا څو پنسله شوی دی؟

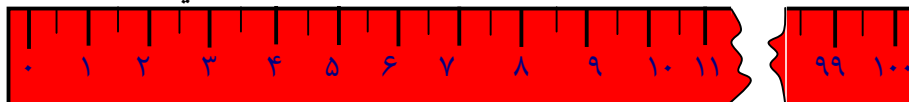
اته پنخوسم لوست

معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعياري واحدونو په کتنه او په ورځنې ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

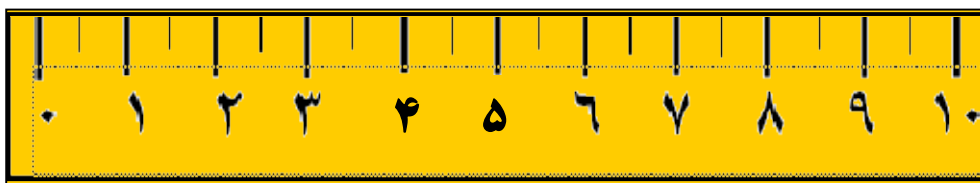
متر: د شيانو اوږدوالی په متر سره اندازه کوي چې يومنل شوې معياري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د درې اوږدوالی، ستاسو د ټولگي اوږدوالي... په متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د يوه متر نمونه ده. يو متر په سلو مساوي برخو ويشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متروايي يعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاسو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخط کش په واسطه اندازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا يو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

د خپلې لوېشتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او وواياست چې څو سانتي متره ده.

زه له يو متر څخه اوږد يم.

۱ متر ۱۰ ديسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

مونږ يو متر په مختلفو ډولونو سره ليکلاي شو.

تخمين يې کړئ تقريباً څومتره، د خپل يوه ملگري سره يوځای کار وکړئ. اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، او متر سره تخمين او هم اندازه يې کړئ

اندازه نيول	تخميني	د لاندې شيانو اندازه اخيستل	
کابو — متره	کابو — متره	له سره د پنبو ترگوتو پورې	۱
کابو — متره	کابو — متره	ستاسو د مېز جگوالی	۲
کابو — متره	کابو — متره	د ټولگي اوږدوالی	۳
کابو — متره	کابو — متره	د ټولگي د بر واټن	۴
کابو — متره	کابو — متره	د ټولگي د څلورو خواو اندازه	۵
کابو — متره	کابو — متره	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	۶
کابو — متره	کابو — متره	ستاسو د ټولگي د وره لوړوالی	۷

کورنۍ دنده:

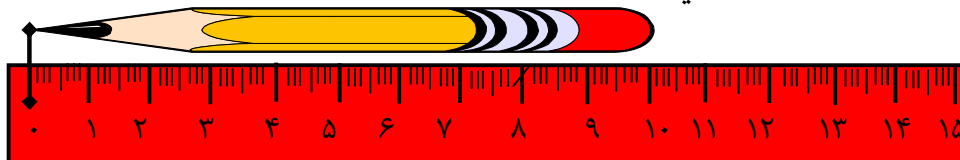
حل يې کړئ: د حيدر د تنې لوړوالی ۱۳۰ سانتي متره دی او د ادريس د تنې لوړوالی ۱۱۵ سانتي متره دی د حيدر د تنې اوږدوالی څومره زیات دی؟

نه پنځوسم لوست

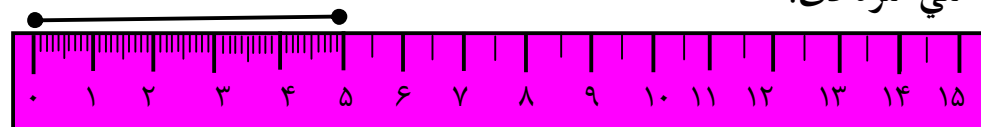
د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف: زده کوونکي دې ته چمتو شي چې د هندسي شکلونو د چاپیریال (محیط) د اندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیرو لوستونو کې د خط کش له نامه سره بلد شوي یاست. او پوهېږئ چې د لنډ اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکي (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې اېږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومي درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

او په همدې ډول دا ●————● یو ټوټه خط دی. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کېږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دی.

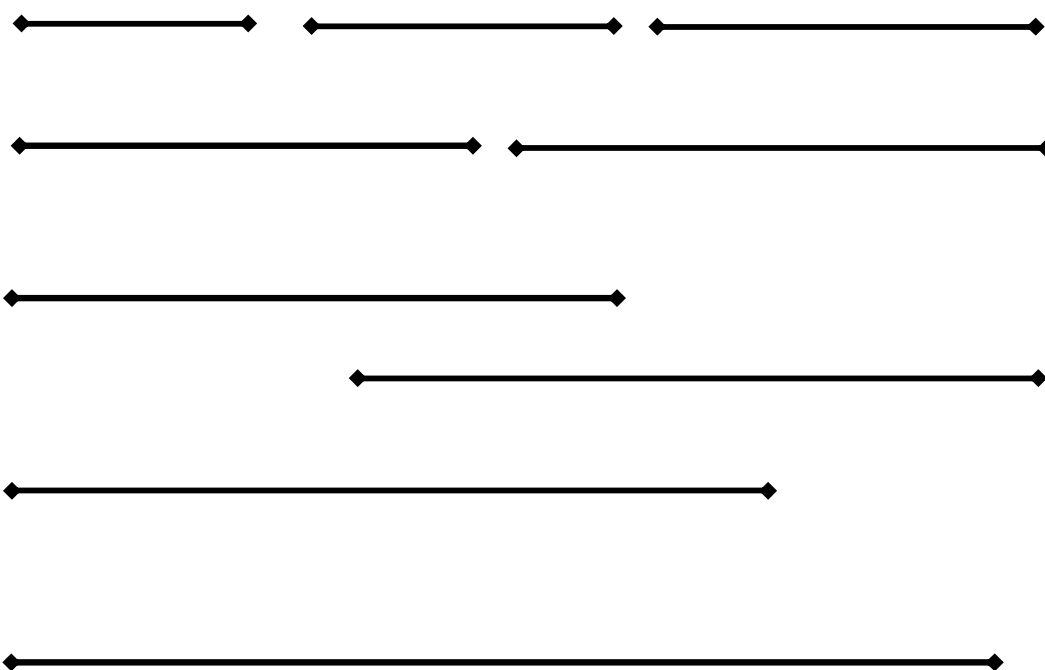
که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدوالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو. د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ یو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب وواياست.

- ۱- یو سانتي متر څو ملي متره کېږي
- یو سانتي متر _____ ملي متره کېږي.
- ۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟
- ۲ سانتي متره _____ ملي متره کېږي.

۳. ۳ سانتي متره خو ملي متره کيږي؟
۳ سانتي متره _____ ملي متره کيږي.
۴. ۴۰ ملي متره خو سانتي متره کيږي؟
۴۰ ملي متره _____ سانتي متره کيږي.
۵. ۱۵ ملي متره خو سانتي متره کيږي؟
۱۵ ملي متره _____ سانتي متره او _____ ملي متره کيږي.

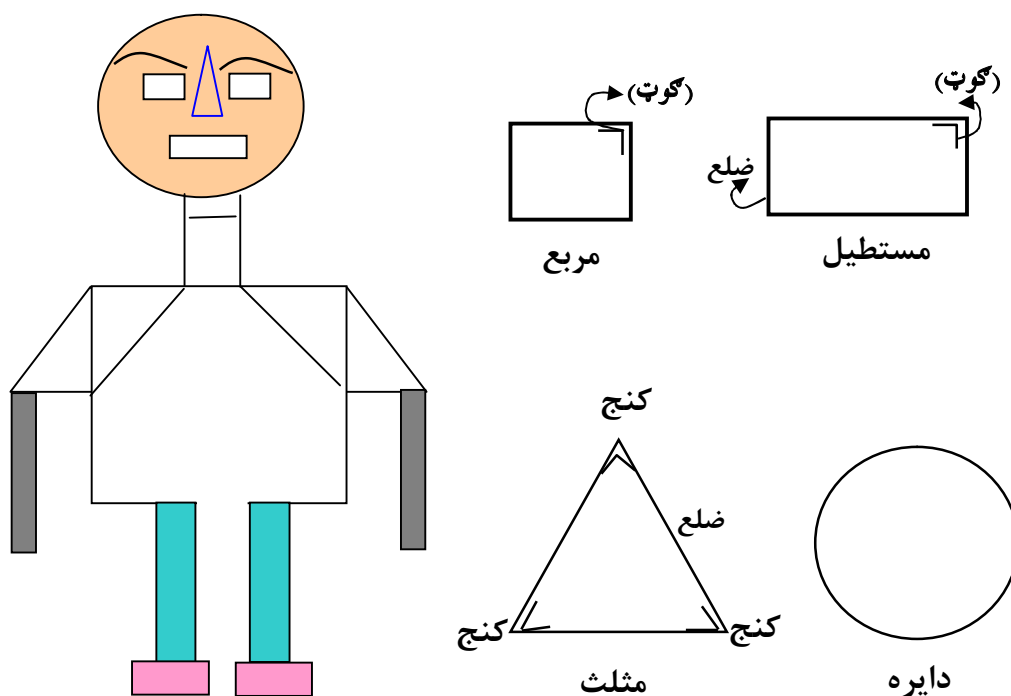
تمرین

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او وویاست چې هر یو یې خو سانتي متره او خو ملي متره دي.

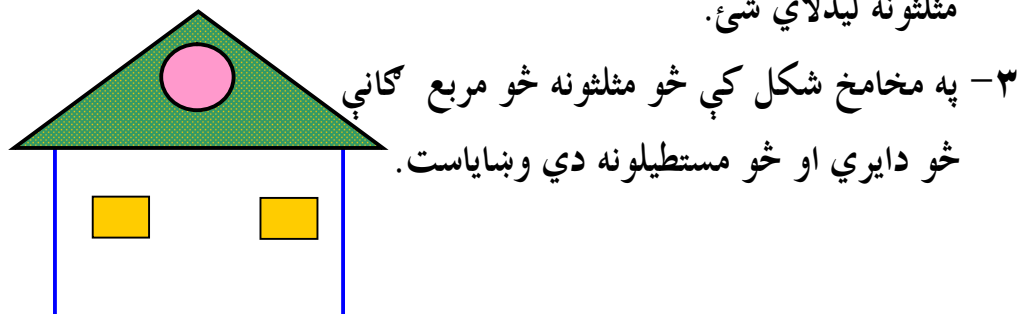
نهم فصل (هندسه) شپيتم لوست د هندسي شکلونو پيژندنه

هدف: څرنگه چې زده کوونکي په ورځني ژوند کې د هندسي ساده شکلونو سره مخامخ کېږي نولازمه ده چې د هغو سره پيژندگلوي ولري.

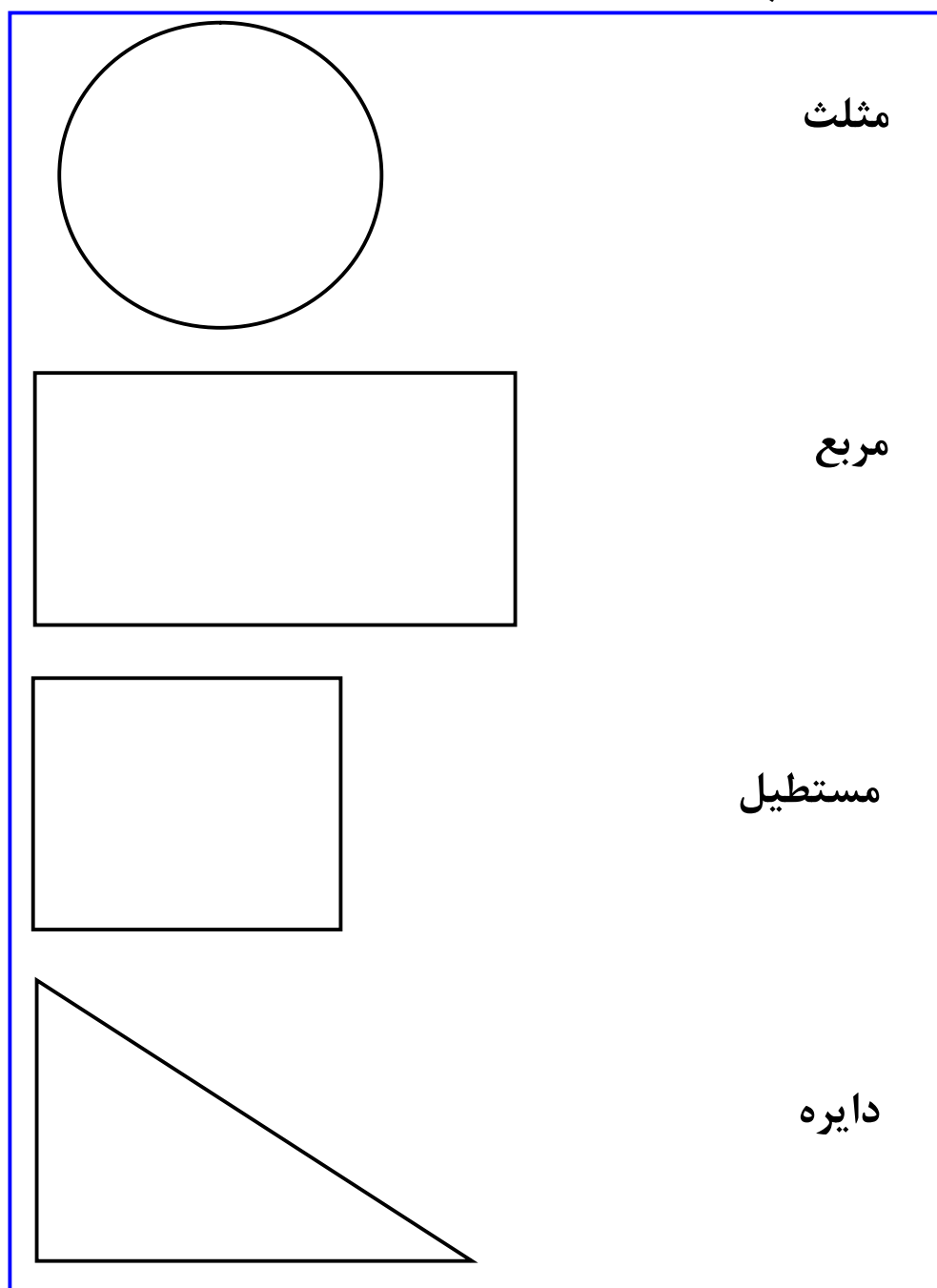
تمرین:

- ۱- د (سره کي) په شکل کې مستطیل، مربع، دایره او مثلث وښایاست.
- ۲- په پورتنۍ شکل کې څو مستطیلونه، څو مربع ګانې، څو دایري او څو مثلثونه لیدلای شئ.

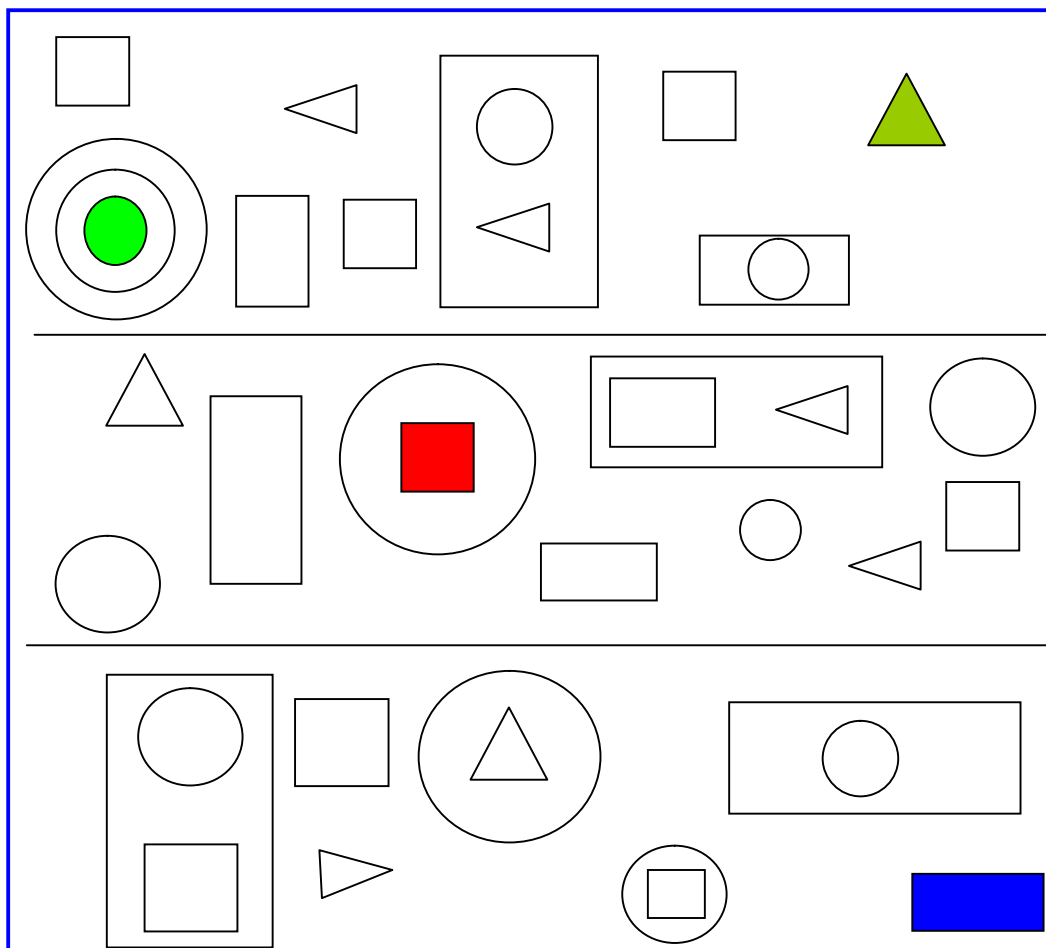

- ۳- په مخامخ شکل کې څو مثلثونه څو مربع ګانې څو دایري او څو مستطیلونه دي وښایاست.

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، گوتونه (کنج) او ضلعي یې وښایاست.

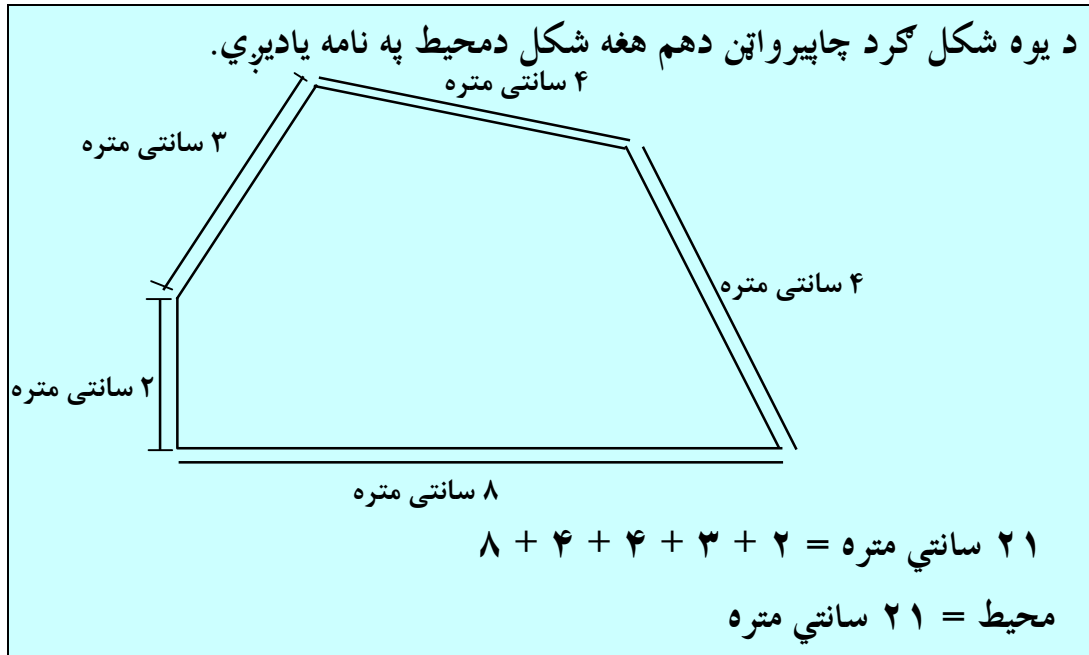

۵ - په لاندې هندسي شکلونو کې د مربع ګانو، مستطیلونو، دایرو او مثلث شمېر پیدا کړئ.

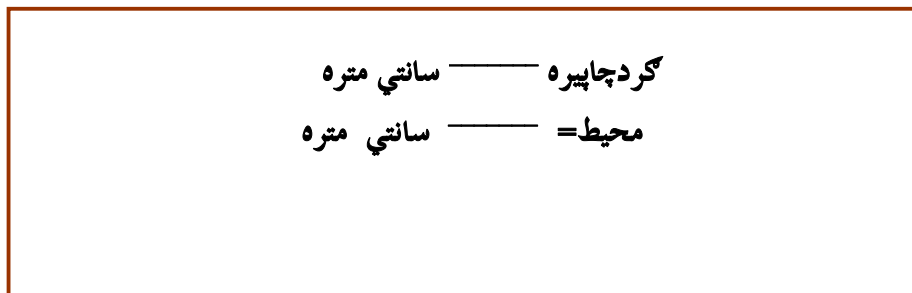
۶ - د خپل کور په چاپیریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شکل، کوم شیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شکل وینئ نوم یې واخلئ.

محيط

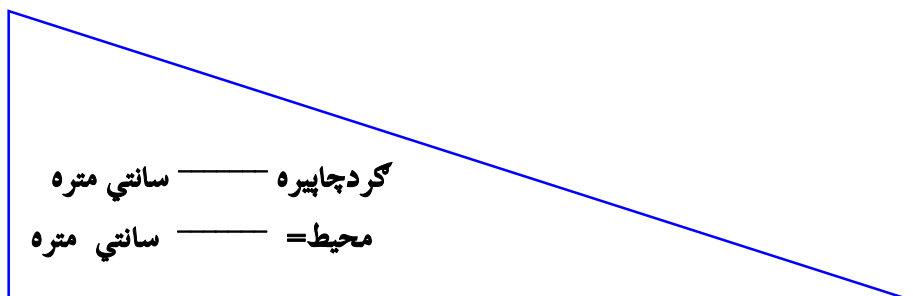

وار ونیسئ دڅنډو داورډوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محيط پیدا کړئ.

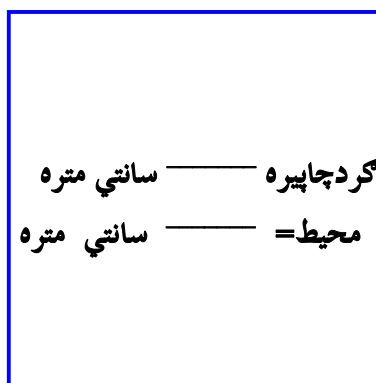
.۱

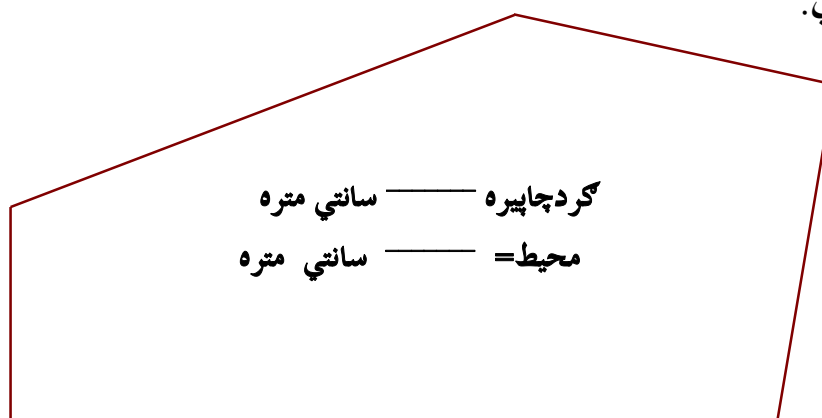
.۲

۳.

۴. وار ونيسی دځنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع يې کړئ، ترڅو محيط يې پيدا کړي.

۵. په خپله خوښه يو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محيط په ساني متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کور کې دوه شکله پيدا کړئ او د هغو محيطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شی چې خپلې نتيجه يې په ټولگي کې ووايست.

لسم فصل

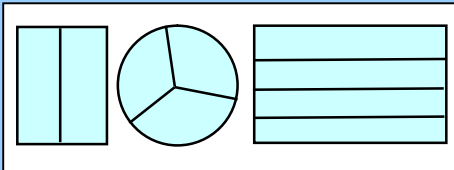
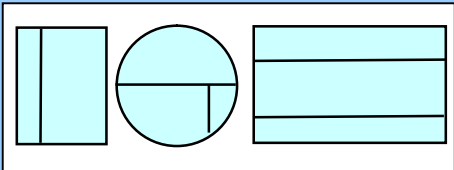
د کسر پیژندنل په عملي توګه

یو شپېتم لوست

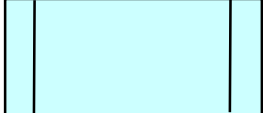
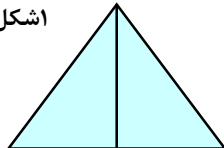
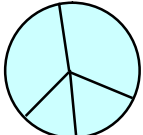
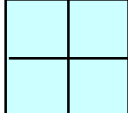
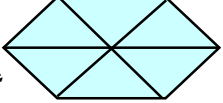
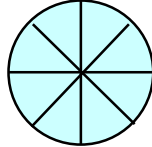
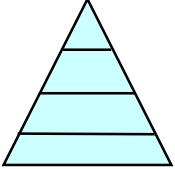
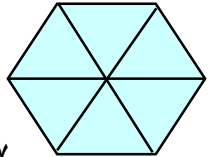
په هندسي شکلونو کې کسر

هدف: د کسر پیژندنه او معرفت د زده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونو کې د کسر ښوونه او پوهیدل د زده کوونکو لپاره ډیره آسانه لاره او طریقه ده.

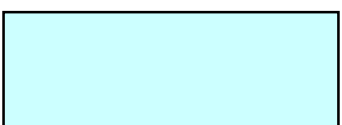
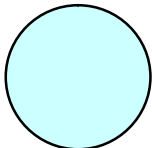
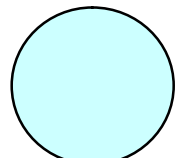
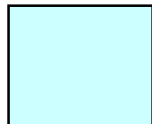
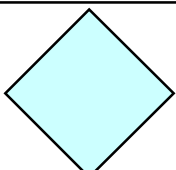
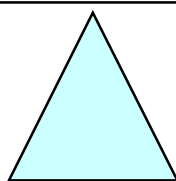
مساوی او نامساوی برخې

<p style="text-align: center;">برخې په عیني اندازه دي.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">دا مساوي برخې دي.</p>	<p style="text-align: center;">برخې په عیني اندازه نه دي.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">دا مساوي برخې نه دي.</p>
---	--

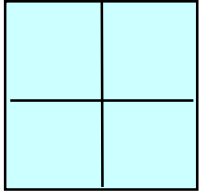

لاندي هر يو شکل په څو برخو ویشل شوی دی د شکلونو کومه ګڼه په مساوي برخو او کوم یو د شکلونو په نامساوي برخو ویشل شوی دی. لست یې کړئ د مثال څخه کار واخلئ.

<p>شکل ۲</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>	<p>شکل ۱</p> <p>برخې نا مساوي مساوي</p>
<p>شکل ۴</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>	<p>شکل ۳</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>
<p>شکل ۶</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>	<p>شکل ۵</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>
<p>شکل ۸</p> <p>برخې مساوي نامساوي</p>	<p>شکل ۷</p> <p>برخې مساوي نا مساوي</p>

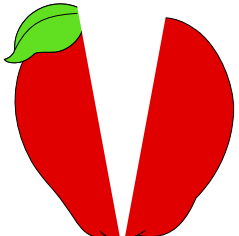
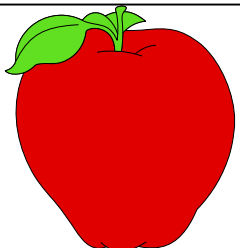
مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنگ سره رنگ کړئ.

<p>۱۰.</p> <p>۳ مساوي برخې</p>	<p>۹.</p> <p>۴ مساوي برخې</p>
 <p>۸ مساوي برخې</p>	 <p>۶ مساوي برخې</p>
 <p>۲ مساوي برخې</p>	 <p>دوه مساوي برخې</p>

کورني دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

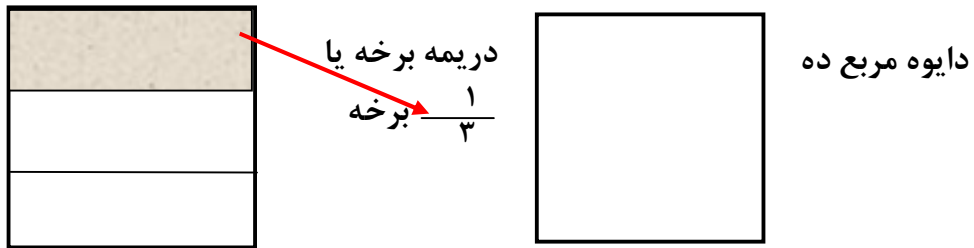
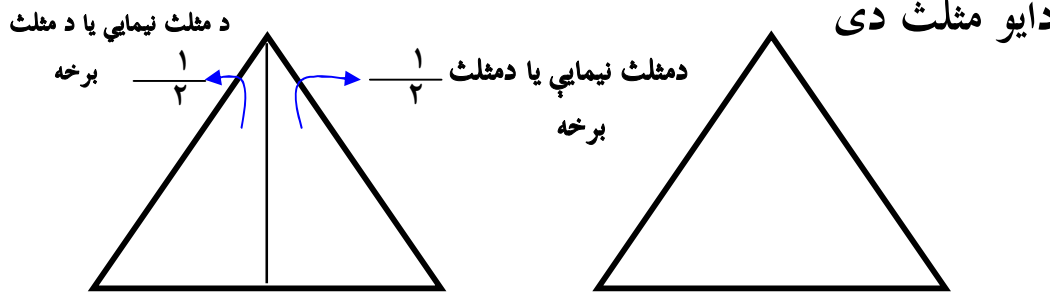
 <p>مربع ګاني جوړي کړئ.</p>	 <p>مستطیلونه جوړ کړئ.</p>	 <p>مثلث جوړ کړئ.</p>
--	---	--

چې مربع نه وي.

 <p>د منې نیمایي</p>	 <p>دا یوه مڼه ده</p>
---	---

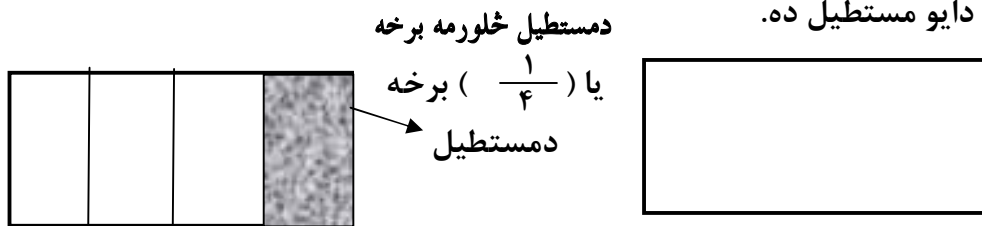
دا مڼه په دوو مساوي برخو ویشل شوي ده
هره برخه د منې یوه، دوهم برخه جوړه وي
اوهرې برخې ته یو دوهم $\frac{1}{2}$ وايي.

دایو مثلث دی

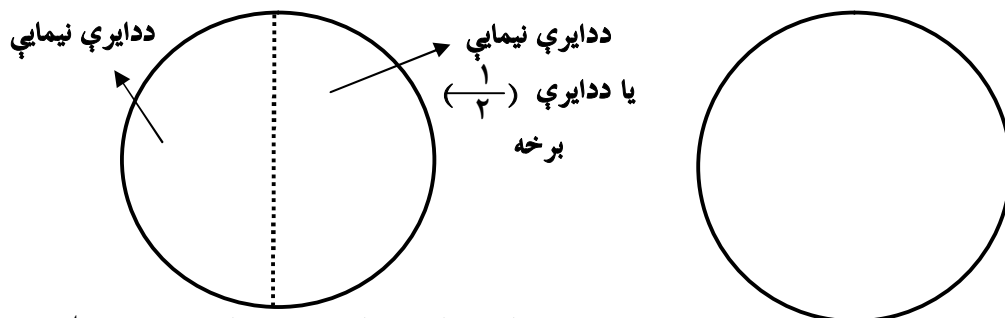
دامربع په دري مساوي برخو ویشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دریمه برخه جوړه وي.

دایو مستطیل ده.

دامستطیل دی په څلورو مساوي برخو ویشل شوی دی، هره برخه د مستطیل څلورمه برخه جوړه وي.

دایوه دایره ده

دایوه دایره ده اوپه دوو مساوي برخو ویشل شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه دوهمه برخه د دایرې بلل کېږي.

دوه شپيتم لوست

د يوه کسري برخي بنوونه

هدف: زده کوونکي پوه شي چې په څو مساوي برخو ويشل شوي ده يوه برخه يې په کسري شکل وليکي او هم سرچپه يې يوڅومه برخه په شکل کي وښودلای شي.

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نيمایي يا يوه، دويمه بلل کيږي.

شنه رنگه مربع نيمایي يا يوه دويمه

ده

دري مساوي برخي دي هره برخه يې يوه دويمه بلل کيږي.

شنه رنگه مربع يوه دويمه

له ۴ مساوي برخو څخه يوه برخه يې يوه څلورمه بلل کيږي.

شنه رنگه مربع يوه څلورمه ده

څو نيمایي يو بشپړ شي جوړوي؟
څو څلورمي يو بشپړ شي جوړوي؟

<p>۱. نيمایي يې رنگ کړی.</p>	<p>۲. يو دويمه يې رنگ کړی.</p>
<p>۳. يو دويمه يې رنگ کړی.</p>	<p>۴. څلور واړه خانې يې رنگ کړی.</p>

يو دويمه وښياست

$$\frac{1}{2}$$

۱ شنه برخه
۲ مساوي برخو

کسري خط
(دبرخط)

يو دويمه وښياست

$$\frac{1}{3}$$

۱ شنه برخه
۳ مساوي برخو

يو څلورمه وښياست

$$\frac{1}{4}$$

۱ شنه برخه
۴ مساوي برخو

کسر بلل کيږي. $\frac{1}{3}$ او $\frac{1}{2}$ ، $\frac{1}{4}$

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلي.

د کسر رنگ شوي برخې وليکئ	رسم	مساوي برخې
$\frac{1}{4}$ <p>-۱</p> <p>د مساوي برخو څخه يوه يوه برخه رنگ شوې ده يا د شکل څلورمه برخه رنگ شوې ده.</p>		۴
$\frac{\square}{\square}$ <p>-۲</p>		
$\frac{\square}{\square}$ <p>-۳</p>		

په لاندې شکلونو کې د رنگ شوو برخو کسر وليکئ.

	$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$
	$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$
	$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$		$\frac{\square}{\square}$

زده کوونکي دې ۶ مه گڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توگه په کور کې حل کړي.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**